	Reacties op het concept van de beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050 van externe partners
	2-apr-21
1	Gemeente Amersfoort
2	Gemeente Baarn
3	Gemeente Bunschoten-Spakenburg
4	Gemeente de Bilt
5	Gemeente de Ronde Venen
6	Gemeente Houten
7	Gemeente Rhenen
8	Gemeente Utrecht
9	Gemeente Utrechtse Heuvelrug
10	Gemeente Veenendaal
11	Gemeente Vijfheerenlanden
12	Gemeente Zeist
13	Waterschap AGV
14	Waterschap Vallei en Veluwe
15	Provinciale Commissie Leefomgeving Utrecht
16	Alliantie Cirkelregio Utrecht
17	Living Lab Regio Foodvalley Circulair
18	Stichting Insert
19	Servicepunt Circulair
20	Technologieraad
21	Utrecht Sustainbility Institute
22	VNO-NCW

Postbus 4000
3800 EA Amersfoort
Telefoon 14 033
www.amersfoort.nl

Wethouder

Cultuur, economie, onderwijs en milieu

Dhr. R.C.L. (Robert) Strijk
Gedeputeerde Financiën, Organisatie, Economie en Europa
Provincie Utrecht
Archimedeslaan 6
3584 BA UTRECHT

Uw brief/kenmerk	Ons kenmerk DIR/IDA/BMO/6298856
Onderwerp Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050	Datum 15 januari 2021

Geachte heer Strijk, beste Robert,

Met deze brief reageer ik op het conceptstuk 'Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050'. Allereerst wil ik graag benoemen dat Amersfoort erg blij is met deze conceptvisie en de uitvoeringsagenda circulaire samenleving 2021-2023. Wij zien hier twee documenten die een belangrijke rol gaan spelen bij het aanjagen van de transitie naar een circulaire samenleving in de regio. Wij voelen ons hierdoor gesteund bij het opstellen van ons lokaal Amersfoorts beleid, en het uitvoeren van circulaire projecten. We maken de provincie graag een compliment dat het gelukt is om een visie en uitvoeringsprogramma op te stellen, gedragen door de hele organisatie, waarmee circulaire economie een facetbeleid is geworden. We kijken uit naar een verdere samenwerking.

Hieronder onze opmerkingen over uw Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050.

- De visie schetst een helder en realistisch beeld. Vooral het feit dat de provincie nadrukkelijk spreekt over een systeemtransitie in plaats van een systeemoptimalisatie spreekt ons erg aan. Hiermee wordt zoveel mogelijk een lineaire lock-in voorkomen en wordt benadrukt dat de tijd van oude duurzaamheid (steeds een beetje minder slecht doen) voorbij is en het tijd is voor maatregelen waarmee we een fundamentele verandering inzetten.
- De visie heeft als tijdshorizon 2050 en zet voor de concrete acties 2030 als stip op de horizon. Wij zouden willen adviseren dit onderscheid nog verder uit te werken, en dan met name de focus op 2030 gekoppeld aan concrete activiteiten in de uitvoeringsagenda. De doelen voor 2030, zoals genoemd in de visie, zijn nogal algemeen en niet altijd SMART geformuleerd. Wat voor rol ziet de provincie bijvoorbeeld voor haarzelf in het bereiken van deze doelen? Wij roepen op tot het formuleren van meer concrete en meetbare doelen voor de beleidsvisie, zodat de koppeling met de uitvoeringsagenda ook gemakkelijk te leggen is.
- Een belangrijke spil van de circulaire samenleving is wat ons betreft circulair ondernemerschap. Als gemeente Amersfoort zetten we hier op in middels

ondernemersnetwerken rondom bouw en consumptiegoederen en met het Toekomstfonds Duurzame Ontwikkeling (een subsidie voor o.a. circulaire ondernemers). Wij ervaren dat veel geleerde lessen en ketensamenwerkingen niet binnen gemeentegrenzen kunnen of hoeven te blijven. Wij zien daarom zeker op dit thema kansen om nauwer met de provincie samen te werken en zouden graag zien dat hier in de beleidsvisie en uitvoeringsagenda meer op wordt ingezet. De provincie kan zeker een belangrijke rol spelen bij het stimuleren van circulair ondernemerschap. Bijvoorbeeld door:
    - Te investeren in het aanstellen van circulaire ketenontwikkelaars (kwartiermakers), zowel ten behoeve van bestaande ketens als over verschillende ketens heen (sluiten van grondstofketens);
    - De inzet van man/vrouwkracht bij de provincie om samen met Alliantie Cirkelregio en ROM/EBU circulair ondernemerschap in de regio aan te jagen.
    - Te voorzien in cofinanciering en subsidies voor bedrijven die circulaire business modellen willen onderzoeken of hierin willen investeren.
- De provincie spreekt daarnaast over circulaire gebiedsontwikkeling, ruimtelijke planning en over het gebruik van het ruimtelijk instrumentarium van de provincie Utrecht. Dit beleidsdoel onderschrijft de gemeente Amersfoort van harte. Een circulaire economie vraagt om anders denken en meer flexibiliteit in (ruimtelijke) regelgeving. De gemeente Amersfoort denkt hier graag over mee met de provincie Utrecht, bijvoorbeeld aan de hand van praktijkvoorbeelden.
- We zien dat de provincie stevig inzet op de monitoring van de circulaire economie. De provincie heeft hiermee de rol van data erkend. In de coalitie monitoring van Cirkelregio Utrecht denken we hier (in samenwerking met de provincie) over na. Wij zijn erg blij met deze focus en zien een belangrijke rol voor de provincie om regionaal eenduidige data te hebben.
- Een activiteit die we nog toegevoegd willen zien is de provincie als lobbyist. Als middenbestuur heeft de provincie hiervoor een sterke positie naar het Rijk en naar Europa over zaken als beleid, wetgeving, heffingen, regulering en subsidies.

Graag blijven we in gesprek over bovenstaande suggesties en blijven we samen met de provincie Utrecht werken aan een circulaire samenleving, zoals nu al gebeurt binnen de Alliantie Cirkelregio Utrecht.

Met vriendelijke groet,

Fatma Koser-Kaya
Wethouder Circulaire economie
Gemeente Amersfoort

gemeente Baarn

inlichtingen bij	R. Coppes
doorkiesnummer	06-25468753
ons kenmerk	
datum	12-01-2021
onderwerp	Concept Beleidsvisie Circulaire samenleving 2050
portefeuillehouder	Mevr. J. Vissers

Geachte meneer Strijk,

Wij hebben de concept Beleidsvisie Circulaire samenleving 2050 met belangstelling gelezen en gedeeld in onze organisatie. Het betreft belangrijke onderwerpen en ontwikkelingen waarvan een groot deel natuurlijk ook voor de gemeente Baarn relevant zijn. Op de meeste onderwerpen die in de visie aan bod komen, denk daarbij aan afval, grondstoffen, milieu, economie en energietransitie, werkt de gemeente Baarn regionaal of in ander verband met andere gemeenten samen.

Wij zien dan ook geen noodzaak specifieke opmerkingen voor onze gemeente over deze visie te maken. Wel willen we aangeven dat deze visie ons weer bewust heeft gemaakt van de noodzaak om circulariteit integraal te bekijken en in de toekomst bij alle relevante beleidsterreinen tussen de oren te houden.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Baarn,

	(b.a.)
C. Creveld	M.A. Röell
gemeentesecretaris	burgemeester

Stationsweg 18 Postbus 1003 3740 BA Baarn **t** (035) 548 16 11 **f** (035) 548 17 94 **e** gemeente@baarn.nl **I** www.baarn.nl
Bank Nederlandse Gemeenten NL28BNGH0285000594. Bij beantwoording graag datum en kenmerk brief vermelden.

GESCAND
- 013 24.03.2021

BUNSCHOTEN

Provincie Utrecht
Gedeputeerde de heer R.C.L. Strijk
Portefeuille Financiën, Organisatie, Economie en Europa
Postbus 80300
3508 TH Utrecht

Uw kenmerk:	Ons kenmerk:	Behandeld door:	Bunschoten-Spakenburg,
	1160156	Esmee Ruland	

VERZONDEN 23 MRT 2021

Onderwerp: Reactie Concept Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050

Telefoonnummer: 033-2991411
Website: www.bunschoten.nl

Geachte gedeputeerde de heer R.C.L. (Robert) Strijk,

Gemeente Bunschoten wil via deze brief reageren op het concept van de Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050 van de provincie Utrecht.

Dit is naar aanleiding van de mail van provincie Utrecht van maandag 23 november 2020 waarin is genoemd dat inbreng van betrokken partners graag wordt verwerkt in de Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050. De provincie Utrecht vraagt om aan te geven welke kansen voor samenwerking gemeente Bunschoten ziet om gezamenlijke doelstellingen te behalen en regionale slagkracht te vergroten. Alle ideeën, initiatieven en wensen die na 15 januari 2021 binnenkomen worden gebundeld in een apart document als addendum bij de visie. Deze wordt vervolgens toegestuurd aan Provinciale Staten, en meegenomen bij de afronding van de definitieve Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050 in het eerste kwartaal van 2021.

Gemeente Bunschoten willen het onderstaande meegeven ten aanzien van circulair inkopen: *"Bij het streven van de provincie Utrecht naar een eenduidige definitie van circulariteit voor circulair inkopen in 2030 (zie Concept Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050 – Provincie Utrecht, p.32), wil gemeente Bunschoten dat deze definitie ruimte biedt voor lokale keuzes en gelaagdheid in ambities. De reden hiervoor is dat gemeente Bunschoten verwacht dat bij een te gedetailleerde definitie van circulariteit waarin tevens de meest ambitieuze vorm van circulair inkopen wordt voorgeschreven, deze definitie mogelijk niet in verschillende lokale situaties is toe te passen ofwel mogelijk niet haalbaar is."*

Wij ontvangen graag nog een bevestiging dat deze brief in goede orde is ontvangen. Tevens blijven we graag op de hoogte van het verdere proces betreffende de Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050 van de provincie Utrecht. We horen het graag als er verder nog vragen en of opmerkingen zijn. U kunt dan contact opnemen via 033 2991 416 of via e.ruland@bunschoten.nl met drs. ir. Esmee Ruland, adviseur milieu & duurzaamheid, team Omgevingsontwikkeling van gemeente Bunschoten.

Met vriendelijke groeten,

namens het college van burgemeester & wethouders van gemeente Bunschoten,

Wethouder Rick Beukers Portefeuille Financiën	Wethouder Wim de Jong Portefeuille Milieu, Duurzaamheid en Afval

15 januari 2021

Reactie gemeente De Bilt op de beleidsvisie circulaire samenleving 2050

Beste gedeputeerde, beste heer Strijk,

Gemeente De Bilt heeft de Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050 zorgvuldig doorgenomen. Tevens hebben we de gevraagde reactie geschreven.

Vriendelijke groet, mede namens Anne Brommersma

Inleiding

De beleidsvisie is opgesteld voor de langere termijn met de 'toekomstbeelden' voor de verschillende beleidsvelden. De uitvoeringsagenda 2021-2022 met concrete en uitvoerbare maateregelen is bewust kortlopend gehouden zodat snel ingespeeld kan worden op de actualiteit.

De beleidsvisie constateert terecht dat de transitie naar een circulaire samenleving niet van de ene op de andere dag is gerealiseerd omdat het diep ingrijpt in de bestaande economische sectoren die elk een andere 'veranderingsbereidheid' kennen.

De provincie volgt de landelijke opgaven: in 2050 volledig circulair en in 2030 moet het gebruik van grondstoffen in de provincie met 50% gereduceerd zijn.

De provincie heeft drie doelen geformuleerd:

1. Het verbeteren van de leveringszekerheid van producten, componenten en materialen;
2. Het verminderen van de milieudruk van materiaalgebruik;
3. Het ontwikkelen van een toekomstgerichte regionale economie.

Met name de leveringszekerheid van een aantal specifieke grondstoffen voor accu's, windmolens en zonpanelen is als gevolg van geopolitieke omstandigheden kwetsbaar. De terugwinning van dergelijke grondstoffen levert onvoldoende op. Vaak zijn alternatieve grondstoffen ook schaars. De oplossing moet vooral gezocht worden in integrale circulaire strategieën: een verschuiving van bezit naar gebruik, het verlengen van de levensduur van producten en de vereenvoudigen van reparaties. Wat betreft het verminderen van de milieudruk zijn deze twee ook van belang omdat de milieudruk (bijv. uitstoot CO2) tijdens de productiefase (veel) groter is dan tijdens de gebruiksfase.

Bij het derde doel is innovatie vooral van belang.

De provincie heeft op 12 beleidsterreinen doelen gesteld voor de komende 10 jaar.

- circulair bouwen
- circulaire gebiedsontwikkeling
- circulaire mobiliteit en transport
- circulariteit en energietransitie
- economie en circulair ondernemerschap
- water en bodem

- circulaire voedselketen
- kringlooplandbouw
- circulair grondbeleid
- circulair inkopen en bedrijfsvoering
- educatie en communicatie

Tevens gaat de provincie in op de rollen die de provincie kan aannemen in het stimuleren van de circulaire economie. De provincie zal zich blijven inzetten als een betrouwbare partner om mee samen te werken in:
• het uitvoeren van concrete circulaire projecten;
• de ontwikkeling en uitvoering van circulair beleid;
• het verzamelen en signaleren van Europese en landelijke ontwikkelingen of juist lokale knelpunten in wet- en regelgeving;
• het aanjagen en testen van circulaire innovaties;
• het uitwisselen van praktijkkennis, leerervaringen, best practices en nieuwe ontwikkelingen op het gebied van circulariteit – van wetgeving of techniek tot aanbestedingsmethodiek of gedragsverandering;
• het verzamelen, verbinden en ontsluiten van data over grondstofketens op het schaalniveau van de provincie.

Reactie De Bilt

De beleidsvisie paart een goede ambitie aan een realistische uitvoering. De provincie volgt de landelijke doelen maar wil wat de uitvoering betreft de vinger aan de pols houden: korte looptijd van de uitvoeringsprogramma en jaarlijkse monitoring en actualisatie.
Dit is een mooie visie om aan te refereren in gemeentelijk beleid.

De gemeente De Bilt onderschrijft de verschuiving van het afvalvraagstuk naar de in deze visie omschreven hoofdvraag: 'De hoofdvraag is: Hoe reduceren we het gebruik van primaire abiotische grondstoffen? Welke oplossingen zorgen ervoor dat we minder nieuwe producten en materialen nodig hebben om in onze behoeften te voorzien, dat onze spullen langer meegaan, dat er vernieuwende ketensamenwerking ontstaat, dat materialen in gebruik blijven en geen afval worden?' De uitdaging bevindt zich in het concreet handen en voeten geven hieraan.

We zien een sterke rol van de provincie in de kennisdeling over de best practices van de uitvoeringstaken zoals die bij de decentrale overheden worden neergelegd. Zoals afvalpreventie en afvalscheiding, een schone leefomgeving, circulair inkopen, inrichting en onderhoud van de openbare ruimte, infrastructuur, oplossingen voor belemmerende regelgeving, maar ook het contact met ondernemers liggen voor een groot deel in de regio.
We merken in De Bilt dat de ondernemers zich niet gebonden voelen aan de gemeentegrenzen. Juist voor het opstarten van een circulaire onderneming blijkt het grondgebied van een gemeente meestal net te klein. De uitdaging is om dan om de juiste contacten te vinden in de buurgemeenten. Dan blijkt de provinciale schaal te groot en de gemeentelijke schaal juist te klein. Voor deze projecten is het zeer ingewikkeld financieringsbronnen aan te boren. Het zou wenselijk zijn als er bovengemeentelijke budgetten komen waarmee innovatie gestimuleerd wordt voor regionale circulaire ontwikkelingen.

We zien echter ook dat de rol van de Provincie is vaak beperkt is hierin. De provincie is geen eigenaar van de ontwikkelingen in de circulaire economie, wel kan de provincie circulaire innovatie stimuleren en kennis deling op dit onderwerp mogelijk maken.

Gemeente
De Ronde Venen

Beste heer Strijk,

Op 24 november ontvingen wij je e-mail. Je vraagt ons een reactie te geven op de concept Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050. In deze mail lees je onze reactie. Graag praat ik hier binnenkort met je verder over.

We zijn het eens met de concept Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050
De concept beleidsvisie heeft sterke overeenkomsten met onze visie. Onze ambitie is om in 2040 klimaatneutraal te zijn. Circulariteit is daarin een belangrijk onderwerp. Ook delen wij je mening dat circulariteit om een lange termijnaanpak vraagt en dat het als een rode draad door verschillende beleidsthema's loopt.

In de eerste helft van 2021 stellen we een beleidsvoorstel Circulaire Economie op
Als gemeente staan wij nog aan de start van onze inzet voor circulariteit. De afgelopen tijd hebben we ons vooral gefocust op de energie- en warmtetransitie.

We zetten de eerste stappen op het gebied van circulariteit
Zo werken we samen met een groep duurzame ondernemers (de 'duurzaamheidspartners') in het maximaliseren van de herbruikbaarheid van producten en grondstoffen en het minimaliseren van waarde vernietiging. Eind 2020 hebben we bedrijven gevraagd een vragenlijst in te vullen om de afvalstromen binnen onze gemeente in kaart te brengen. Ook organiseren we binnenkort een bedrijvenbijeenkomst over circulariteit. Eerder ging deze helaas niet door vanwege corona. Daarnaast is circulair inkopen een onderdeel van ons inkoop- en aanbestedingsbeleid.

We werken graag samen met de provincie Utrecht
Je geeft in de concept beleidsvisie aan dat je wilt samenwerken met gemeenten. We willen graag onze samenwerking hierin versterken. Ook maken we graag gebruik van jullie expertise op het gebied van circulaire economie. En natuurlijk willen wij ook onze ervaringen delen, bijvoorbeeld over onze samenwerking met onze duurzaamheidspartners.

Ik praat graag met je verder hierover
Ik breng jullie secretariaat graag in contact met ons secretariaat: secretariaatwethouders@derondevenen.nl. Dan plannen we een gesprek in.

Met vriendelijke groet,

Kiki Hagen
Wethouder Duurzaamheid
Gemeente De Ronde Venen

gemeente Houten

Beste Robert,

Hartelijk dank voor het toezenden van de beleidsvisie in wording. Ik ben verheugd dat de provincie hier het voortouw neemt. Graag neem ik je mee in de Houtense input.

Algemeen
Over het algemeen herkennen wij ons in de rode draad die de visie schetst. We erkennen het belang van het integraal onderdeel maken van de circulaire economie en de circulaire samenleving in de (gehele) organisatie. Ook sluiten wij ons aan bij het uitgangspunt dat we voor de systeemwijziging naar een circulaire samenleving elkaar als overheden nodig hebben. Deze transitie maken we samen met de samenleving.

Op dit moment staat de circulaire economie en de circulaire samenleving nog in de kinderschoenen. De provinciale visie ondersteunt ons in het verkennen van de mogelijkheden voor onze gemeente en de samenwerking met de provincie.

Thema's in Houten
De 12 thema' s die in de concept beleidsvisie circulaire samenleving 2050 worden besproken bieden handvatten om voor onze eigen organisatie te onderzoeken of we in de toekomst concreter een beleidsplan voor de circulaire samenleving willen formuleren. Ook biedt het inspiratie om te verdiepen in welke thema' s er in Houten spelen en waar de lokale kansen liggen. Hieruit vloeit voort dat de behoeften voor ondersteuning en samenwerking vanuit een breder netwerk- de provincie of een ander netwerk- concreter zullen worden in de tijd. Voor 2021 pakken we in Houten met name de inkoop en de samenwerking met ondernemers op. Het eerste wordt vanuit een herzien inkoopbeleid (2019) verder uitgevoerd. Het laatste zal resulteren in een actieplan circulaire economie.

Rol provincie
In de visie geeft de provincie aan dat een sterke rol voorzien wordt in de samenwerking. Bijvoorbeeld als betrouwbare partner bij de ontwikkeling van circulair beleid en het verzamelen en signaleren van lokale knelpunten, bijvoorbeeld in wet- en regelgeving. Wat kunnen we daarin als gemeente (concreet) van de provincie verwachten en in welk tijdspad? Worden de bestaande netwerken zoals de Alliantie Cirkelregio Utrecht hiervoor ingezet en op welke manier? Op welke manier worden de gemeenten betrokken bij het opstellen van circulaire principes in ruimtelijk beleid? Hierover ontvangen wij graag t.z.t meer informatie.

Vervolg
De definitieve beleidsvisie circulaire samenleving rondt de provincie in het eerste kwartaal van 2021 af. Wij blijven graag betrokken bij dit proces en verdere samenwerking op dit thema.

Met vriendelijke groet,

Hilde de Groot
Wethouder
Postbus 30, 3990 DA
Houten | **Bezoekadres** Onderdoor 25

gemeente Houten

provincie Utrecht
UTRECHT

zaaknummer: 774019
uw verzoek van: 7 januari 2021
contactpersoon: Marie-Jose Dilweg
telefoonnummer: 06 12 58 07 30
datum: 7 januari 2021
onderwerp: Concept Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050

Beste heer Strijk,

Met belangstelling hebben wij kennis genomen van uw Concept Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050. Graag maken we gebruik van de mogelijkheid om te reageren. In deze brief geven we aan op welke wijze Rhenen kan bijdragen aan de realisatie van de doelen uit de Beleidsvisie en waar wij kansen zien om de samenwerking te intensiveren en wat daar voor nodig is.

Algemeen

Wij zijn onder de indruk van de ambities die u heeft verwoord in deze Beleidsvisie. Het is een heldere analyse waarin de juiste knelpunten worden benoemd, maar ook zien wij dat de uitwerking nog verder doordacht moet worden.
De visie dat Circulaire economie een economie is waarin je geen producten meer koopt, maar diensten afneemt, vinden wij niet terug. Het gaat om de gedachte dat je diensten afneemt, niets meer zelf bezit maar tijdelijk gebruikt. Dan is er ook een eigenaar die verantwoordelijk blijft en waar producten weer geretourneerd kunnen worden. We willen graag dat iets wordt hergebruikt. Het moet ook makkelijk gemaakt worden om bijvoorbeeld afgeschreven zonnepanelen ergens in te leveren. Het noemen dat het moet is niet voldoende. Het moet ook bewerkstelligd worden dat het wordt gedaan.
De Visie is voor ons gevoel geschreven vanuit het fysieke domein, vanuit vooral de Provincie. Om de doelen te bereiken is het meest belangrijke, de component gedragsverandering. Die heel belangrijke component zien wij niet terugkomen.

Regionaal

Gemeente Rhenen heeft gekozen voor een economische samenwerking met regio FoodValley. Circulariteit vraagt om beter om te gaan met het regionale aanbod. Uitgangspunt is dat er geen enkele barrière zal moeten zijn tussen regio of provincie grenzen. Wij zijn verheugd met het feit dat u de Regio Foodvalley als één regio beschouwt en uitgaat van een grens ontkennende economie. Vanuit Rhenen en de Regio Foodvalley zoeken wij graag de samenwerking met andere partijen, omdat daar de sleutel tot succes ligt. Uw Beleidsvisie past daar uitstekend bij.
Met het Living Lab Regio Foodvalley Circulair denken wij de noodzakelijke link naar bedrijven, onderwijs- en kennisinstellingen te kunnen leggen en daarmee bij te dragen aan uw Beleidsvisie. In grote mate zien wij een overlap met de ambities in het Samenwerkingsprogramma Living Lab Regio Foodvalley Circulair, waarin wij ons committeren aan het rijksbrede programma Circulaire Economie en daar met ons regionaal programma invulling aan geven. De ambitie van het rijksbrede programma is een volledig circulair Nederland in 2050 en 50% minder gebruik primaire abiotische grondstoffen in 2030. Het strategische doel van de Regio Foodvalley is een duurzamer gebruik van grondstoffen, meer concurrerend vermogen en Regio Foodvalley als innovatieve kennisregio op het terrein van Circulaire Economie. Het betonconvenant wat regionaal is afgesloten is een goede stimulans.

Wij steunen onze buurgemeente Veenendaal in de overtuiging dat ICT een belangrijke rol kan vervullen op het gebied van efficiëntie, monitoring en besluitvorming. Vanwege de rol die Food in

b: Nieuwe Veenendaalseweg 75, Rhenen p Postbus 201, 3910 AE Rhenen
t 0317 681 681 e info@rhenen.nl

de regio vervult, kunnen deze twee kennisgebieden elkaar aanvullen en daarmee innovaties in de Circulaire Economie versnellen.

Lokaal

Daarnaast heeft Rhenen ook op lokaal niveau afspraken gemaakt over onze inzet op Circulaire Economie.
In het Raadsprogramma 2018 – 2022 is afgesproken dat Rhenen inzet op een meer duurzame economie. Daarom plaatsen we rioleringen van recyclebaar beton, zorgen we voor een circulaire sloop en bouw van het IKC De Bantuinweg. Bewustwording, restafval verminderen, verhoging van het percentage bronscheiding. Een aparte luierinzameling voor luierrecycling is een greep van de heel concrete maatregelen die wij (gaan) nemen.

Analyse

POVI/POVER en circulariteit
Wat ons vanuit het ruimtelijk economisch domein opvalt is dat er in de POVI wel aandacht voor circulariteit is. Wij missen dit in de POVER. Daarmee lijkt ons de POVER geen afspiegeling van wat in de Visie staat. Maar de verordening is wel iets waar aan getoetst moet worden. Omdat wij circulariteit een belangrijk onderwerp vinden hebben we daar specifiek op gelet. Het woord Circulariteit komt slechts 4 keer voor in de POVER.
Onze vraag aan u is: Hoe gaat de verordening ons helpen om de circulaire gebiedsontwikkeling te realiseren?

Integrale gebiedsontwikkeling

U schrijft in de visie over het beschikbaar stellen van locaties voor HUBS, voor opslag voor bedrijven zodat ze circulair kunnen werken. Dit roept vragen of dit mogelijk is buiten de rode contouren? In hoeverre staat provincie daar positief tegenover? Er is behoefte aan een afwegingskader.

Energie

In de regelgeving over Energie is een Lid opgenomen over Zonnepanelen en windmolens. Dan wordt er gesproken over een opruimplicht: maar hoe en wat staat volledig open. Ook hier hebben we behoefte aan handvatten en zijn wij heel benieuwd naar de uitvoeringsagenda.
Verstedelijkingen: wonen en Werken. Het zou mooi zijn als in dat programma ook iets over circulariteit komt. Ook voor dit domein is behoefte aan handvatten.

Mobiliteit:

Voor Mobiliteit merken wij dat wij ook voor een groot deel van de provincie afhankelijk zijn. Wij zijn voorstander van een veel duurzamere vorm van mobiliteit. Wij bevorderen op alle mogelijke manieren het fietsgebruik. Wij zijn het ook zeker eens met de gedachte zoals uit de Verstedelijkingsstrategie en Programma Wonen/Werken, dat OV knooppunten een grote rol spelen in deze doelstelling. Daarom zouden wij graag uitbreiden in OV knooppunten bij toekomstige woningbouw. En bovendien zouden wij ook hier weer op dit thema geholpen zijn bij aandacht voor gedragsverandering om inwoners de auto uit te krijgen.
We zien in de praktijk het tegenovergestelde gebeuren van wat wij graag zouden zien: In de praktijk zien wij dat OV punten die minder gebruikt worden, worden opgeheven. Transformatieprojecten kunnen niet doorgaan wegens de parkeernormen. Ook hier kunnen wij handvatten gebruiken om hier anders mee om te gaan.
Het stimuleren van deelautosystemen past ook in onze visie en doelstelling. Wellicht kunt u ons daarbij ondersteunen.

Afvalverwerking

In de ideale circulaire economie bestaat geen afval, maar zover zijn we nog lang niet .Tot die tijd mag in de visie daar zeker aandacht aan worden gegeven.

Wat is er nodig?

Gemeente Rhenen is een kleinschalige en betrokken gemeente. We willen graag meewerken aan de doelstellingen. Wij zien bij ondernemers dat er nog een lange weg te gaan is voordat ontwerp- en productieprocessen anders zijn ingericht, dat er gedacht wordt vanuit een circulaire missie.

Wij denken dat de overheid hier een sterk stimulerende rol in moet pakken om de doelstelling te bereiken. Gezien onze schaalgrootte zullen wij geen koplopersrol kunnen pakken. De HOE vraag is voor ons belangrijk. Hoe kunnen wij onze ondernemers hierin faciliteren, hoe kunnen we dit in alle beleidsvelden laten doordringen. Wij hebben behoefte aan een duidelijke handvatten, instrumenten en uitvoeringsagenda. En bovenal veel aandacht voor gedragsverandering.

Wij kijken met plezier uit naar een verdere samenwerking om onze gezamenlijke doel naar een circulaire samenleving te bereiken.

Met vriendelijke groet,
namens het college van burgemeester en wethouders,

mevrouw J.M. de Heer - Verheij
Wethouder Duurzaamheid
Gemeente Rhenen

Burgemeester en Wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl/

Gemeente Utrecht

Provincie Utrecht
R. Strijk
Archimedeslaan 6
3584 BA UTRECHT

Behandeld door	W. Beelen	**Datum**	19 januari 2021
Doorkiesnummer	0203	**Ons kenmerk**	8478127/210114 – WB
E-mail	W.beelen@utrecht.nl	**Onderwerp**	Reactie Gemeente Utrecht op de Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050 van de Provincie Utrecht
Bijlage(n)			
Uw kenmerk		**Verzonden**	
Uw brief van		Bij antwoord datum, kenmerk en onderwerp vermelden	

Geachte heer Strijk, beste Robert,

Wij reageren op het concept van de Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050, en daarbij specifiek op een aantal thema's. Een mooie ambitieuze visie gericht op veel beleidsterreinen. We pleiten er wel voor om daarbij focus aan te brengen. Daarbij zien we veel aanknopingspunten met ons Actieprogramma Utrecht Circulair 2020-2023. Vooral op thema's circulair bouwen, circulair ondernemen en circulaire inkoop. Prioriteiten waar wij de komende jaren extra op gaan investeren. Vandaar dat wij bij de onderstaande activiteiten graag door u ondersteund zouden willen worden en daarbij nog nadrukkelijker zouden willen gaan samenwerken:

- Circulair bouwen bij 20 gebiedsontwikkelingen en projecten in de stad, twee circulaire logistieke bouwhubs, duurzaam gebruik van hout in de bouw en een leeragenda;
- Circulair ondernemen, met een nadere uitwerking van 'De Groene Loper';
- Circulair inkopen.

Wij pleiten voor concretere invulling van de doelen. Wij zijn benieuwd of en hoe er gemonitord gaat worden op het behalen van concreet volgbare en meetbare impact? Vooral van belang voor het bepalen van de voortgang. Het is goed om te zien dat de focus in de visie ligt systeem*transformatie* in plaats van systeem*optimalisatie.*

Toekomstvisie circulaire gebiedsontwikkeling en ruimtelijke planning
Inzet op waardebehoud van gebieden en grondstoffen en het versterken van natuurlijke economische en sociaal-culturele ecosystemen sluit goed aan bij ons hoofddoel voor de stad *'Gezond stedelijk leven voor Iedereen'* en themadoel *'Utrecht Circulair'.* Wij zijn in de stad dagelijks bezig met de integrale afweging bij claims op de ruimte ten gevolge van verschillende functies en werken daarbij gebiedsgericht. Wij delen daarbij onze kennis en ervaringen graag. Sluiten van kringlopen qua schaalniveau *'zo klein als kan en zo groot als moet'* is in het Actieprogramma Utrecht Circulair 2020-2023 ook een belangrijk uitgangspunt. Het is goed om te constateren dat u gaat werken aan een

regionale grondstoffenstrategie. Specifieker inzicht in de grondstoffen in de regio is hard nodig. Bijvoorbeeld voor de circulaire logistieke (bouw)hubs en voor circulaire bedrijvigheid. In ons Actieprogramma Utrecht Circulair 2020-2023 leggen bij de huidige circa 600 ruimtelijke projecten in de stad de focus op circulair bouwen bij 20 gebiedsontwikkelingen en projecten. Daarbij gaat het qua programma al om ongeveer 20.000 nieuwe woningen.

Toekomstvisie circulaire bouweconomie
De bouw is voor u, net als in de gemeente Utrecht een prioritaire sector. Dat is logisch met een bouwopgave van 157.000 tot 175.000 nieuwe woningen tot 2050. Die bouwopgave heeft een grote milieu-impact en impact op het stedelijk gebied (lucht, geluid, bereikbaarheid, leefbaarheid). In de stad willen wij tot 2040 zo'n 60.000 nieuwe woningen bouwen. Wij zijn blij met de positie die u in heeft genomen bij de voorbereiding van het regionaal convenant duurzaam bouwen. De gemeente Utrecht bereidt de ondertekening en implementatie van de Green Deal Duurzaam GWW voor. Wij stellen voor, mede gezien de regionale en provinciale opgave (o.a. de 300 km Provinciale wegen), dit onderwerp binnen Alliantie Cirkelregio Utrecht regionaal te agenderen. Mede op basis van de aangenomen motie 'Hout daar kun je op bouwen' (PS, 6-11-2019) zien we in de regio al een goede samenwerking ontstaan op het gebied van 'duurzaam gebruik van hout in de bouw'. Houtbouw gaat bij circulair bouwen en specifiek ook biobased bouwen de komende jaren een belangrijke rol gaan vervullen. In Utrecht zijn al een aantal mooie voorbeelden, zoals de negen herenhuizen aan het Heronimusplantsoen, gebouwd van Cross Laminated Timber (CLT) en de tweedehands bouwmarkt Buurman in Het Hof van Cartesius.

Toekomstvisie circulaire mobiliteit en transport
Goed te zien dat de provincie, net als de gemeente Utrecht, inzet op schoon, slim en emissievrij vervoer voor goederen en personen. Dit om de binnenstedelijke woningbouwopgave te kunnen realiseren, de stad leefbaar en bereikbaar te houden en voor een goede luchtkwaliteit te zorgen. De binnenstedelijke verdichtingsopgave en gebiedsontwikkelingen biedt veel kansen ten aanzien van openbaar vervoer, fiets, lopen, emissieloos vervoer, deelmobiliteit, multimodale mobiliteitshubs en circulaire bouwhubs en digitalisering. Het is goed te constateren dat circulariteit onderdeel uitmaakt van de nieuwe concessie voor het openbaar vervoer. Wij onderkennen ook dat de logistiek een belangrijke sleutel is voor de transitie naar een circulaire samenleving. In de stad zijn daar al mooie voorbeelden van, zoals de Cityhub en Bouwhub van Volker Wessels, maar ook kleinschaliger bedrijven, zoals De Clique en Retourkoop.nl. Wij hebben het idee dat er op dit gebied een momentum is ontstaan. Te denken valt aan de initiatieven rond circulaire logistieke bouwhubs, zoals de circulaire logistieke bouwhub in Lage Weide (met o.a. partijen als Volker Wessels, Beelen Next). In verband met de luchtverontreiniging die het scheepvaartverkeer op het Amsterdam-Rijnkanaal in de stad veroorzaakt juichen wij een ontwikkeling naar binnenvaart op waterstof toe.

Toekomstvisie circulariteit en energietransitie
Wij onderkennen dat grote opgaven, waaronder klimaatadaptatie, en transities ,zoals circulariteit en de energietransitie, elkaar kunnen versterken. Wij zijn benieuwd hoe de u in Alliantieverband het gebruik van circulaire/biobased isolatiematerialen verder concreet wil gaan stimuleren. Tot nu toe worden die materialen om allerlei redenen nog maar beperkt toegepast, bijvoorbeeld vanwege prijs, eigenschappen van de materialen en de onbekendheid.

Toekomstvisie circulair economie en ondernemerschap
Het onderwerp circulaire economie en ondernemerschap zou wat ons betreft nog wat meer prioriteit mogen krijgen in de visie. Wij hechten daarbij belang aan en het faciliteren van de vele startups, maar

ook de scale-ups die op het gebied van circulaire economie voor de benodigde innovaties zorgen. Ook het verbinden van grote met kleine circulaire partijen is daarbij belangrijk. In de stad Utrecht zijn mooie voorbeelden van te vinden. Denk bijvoorbeeld aan bedrijven als Sustainer Homes, I-Did, De Clique en Retourkoop.nl (winnaar van de juryprijs van het Circulair Compliment 2020). Om circulaire initiatieven en bedrijven te stimuleren heeft de gemeente Utrecht al twee keer het Circulair Compliment uitgereikt. Mogelijk is dit instrument ook provinciaal in te zetten. Bij de behandeling van ons Actieprogramma Utrecht Circulair 2020-2023 is een motie aangenomen om kleine circulaire bedrijven met grote bedrijven te verbinden. Dit is een suggestie die wij meegeven bij de verdere uitwerking van de visie.

Toekomstvisie circulair inkopen en bedrijfsvoering

Wij beseffen ons dat met een gezamenlijke investering van ca. 12,5 miljard per jaar de regionale overheden (provincie en gemeenten) kan zorgen voor een belangrijke circulaire voorbeeldfunctie van de overheden. De inzet op 100% circulaire inkoop in 2030 vinden wij ambitieus, maar kan wel helpen om de circulaire economie te versnellen. Het is goed om te zien dat inkoop wordt gekoppeld aan opdrachtgeverschap, omdat het een belangrijke voorwaarde is om inkopen goed te kunnen doen. Omdat het plan er sterk op is gericht om circulariteit te borgen in de gehele organisatie zal dat circulair inkopen naar ons idee echt verder helpen. Wij kijken uit naar het intensiever gezamenlijk optrekken voor circulaire inkoop, naar aanleiding van het uitgevoerde onderzoek. Wij zijn benieuwd naar de genoemde aanpak die opgesteld gaat worden om circulair opdrachtgeverschap en inkopen te versnellen. Het zou mooi zijn om, in de regio en de provincie, nog meer samen te leren.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Kerkplein 2
Postbus 200
3940 AE Doorn

T (0343) 56 56 00
F (0343) 41 57 60
E info@heuvelrug.nl

GEMEENTE
UTRECHTSE HEUVELRUG

College van Gedeputeerde Staten Provincie Utrecht
Postbus 80300
3508 TH Utrecht

Thema	Omgeving
Team	Beleid & Advies
Contactpersoon	H.G.C.M. Putman
Ons kenmerk	
Uw kenmerk	
Datum	20 januari 2021
Onderwerp	Reactie concept beleidsvisie Circulaire Samenleving
Bijlage(n)	

Geacht College van Gedeputeerde Staten,

Met veel interesse hebben wij kennis genomen van de concept 'Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050'. Een van de grote maatschappelijke opgaven waar we als overheden en samenleving voor staan. Met als gezamenlijk doel om de komende tien jaar (2030) het gebruik van primaire abiotische grondstoffen (mineralen, metalen en fossiele grondstoffen) te halveren en om in de komende 30 jaar (2050) volledig circulair te worden. We zijn dan ook blij dat u hier een gedegen visie en aanpak aan wijdt.

U heeft ons uitgenodigd om een reactie te geven op deze visie en aan te geven welke kansen we zien voor samenwerking om de gezamenlijke doelstellingen te behalen en de regionale slagkracht te vergroten.

Versterken met opgavegerichte aanpak
In uw visie kiest u voor een transitie aanpak voor de lange termijn – gecombineerd met een adaptieve aanpak. Voor de korte termijn kiest u daarbij voor een uitvoeringsagenda gekoppeld aan alle sectorale beleidsvelden met concrete maatregelen die jaarlijks gemonitord en geactualiseerd worden. Waar een transitieaanpak om een opgavegerichte aanpak vraagt is deze – mooi en zeer breed -sectoraal vertaald. Dat levert wel de vraag op hoe u de beleidsveld overstijgende vraagstukken en kansen in zicht krijgt die noodzakelijk zijn om de transitie te laten slagen en hoe u (en anderen) daar gericht aan gaat werken. In andere woorden: doet u met alleen deze sectorale vertaling uw grote inspanningen en ambities niet tekort? Blijven werken vanuit de opgave helpt om makkelijker te zien waar de frictie ontstaat, om te blijven nadenken over wat het (integrale) toekomstbeeld is en in het continu door ontwikkelen van het handelingsperspectief en prioritering als overheid daarop. Gaan we met de sectorale vertaling de kritieke belemmeringen en kritische randvoorwaarden voor een transitie tijdig zien, doorbreken en invullen? We vragen u te overwegen de mooie sectorale agenda's te versterken met een beperkt aantal sectoroverstijgende circulaire opgaven en toekomstbeelden die bij uitstek passen bij de provincie

Utrecht. Wat de 'bij uitstek bij de provincie Utrecht passende transitie opgaven' zijn lijkt ons onderwerp voor gesprek in U10/U16 verband. Drie voorbeelden die wij zien.

Voorbeeld 1: *verbinden kringlopen stad en ommeland*
Kijkend naar de teksten circulaire landbouw (3.9) en voedsel (3.8), logistiek (3.3), plattelandsvernieuwing – beëindiging agrarische bebouwing van stoppers (3.2). Dan zien we dat voor een circulaire landbouw met korte ketens niet alleen binnen de sector, maar ook naar inwoners een logistiek nodig is die dit mogelijk en meer aantrekkelijk maakt. In de logistiek (3.3) wordt gesproken over de slimmere en nieuwe logistieke ketens (van web naar thuis). Indien we een circulaire landbouw met regionale voedselketens voorstaan (bijvoorbeeld van web bij de boer naar thuis), wat is er dan voor nodig om die ook logistiek te faciliteren en hoe verhoudt zich dit tot het faciliteren van vooral de grote internationale bulk ketens (van bijvoorbeeld China naar een groot overpakmagazijn naar thuis)? Of gaan we voor boerderijwinkels als nieuwe bestemming voor een schuur bij de boer op het platteland? Of is er nog een andere invulling mogelijk? En hoe wordt voedselverspilling in die hele keten voorkomen en het gebruik van verpakkingen beperkt of circulair? Wie brengt beweging in de kritische belemmering dat de overstap naar lokale productenverkoop door agrariërs beperkt kan worden door andere grote afnemers ? En dient het beperken van de import van veevoer niet samen te hangen met het beperken van de export? Blijven we logistiek faciliteren van agrarische producten van Nederland naar bijvoorbeeld China? Liggen de kansen voor kringloop in nieuwe gemengde bedrijven en hoe verhoudt zich dat tot gezondheid van dier en mens? Juist in een provincie met een mooie samenhang en balans tussen stad en ommeland zouden nieuwe kringlopen gevormd kunnen worden met circulaire landbouw en voedsel verbindend tussen stad en ommeland. Wellicht op termijn ook met nieuwe regionaal geproduceerde hernieuwbare producten als nieuwe invulling. Met energie daarbij als potentieel nieuw 'agrarisch' product. Dat is thema overstijgend.

Voorbeeld 2: mobiliteitshub als energiehub
Met de regio Utrecht (U10/U16) als draaischijf van Nederland is mobiliteit een prangend Utrechts onderwerp . Kijkend naar de teksten circulariteit mobiliteit en transport (3.3) lezen we o.a. over de vervanging van mobiliteit met verbrandingsmotor door elektrische mobiliteit en het vraagstuk van kritieke grondstoffen die hiervoor nodig zijn, we lezen over slimme mobiliteit en mobiliteitshubs. In de energietransitie (3.4) lezen we over de rol van batterijen en andere duurzame elektriciteitstechnieken en het vraagstuk van kritieke grondstoffen die hiervoor nodig zijn. Juist in de regio / provincie die in de innovatie op bidirectioneel laden vooroploopt en internationaal standaard zettend is en waarin ingezet wordt op mobiliteitshubs, ligt er een enorme kans op het realiseren van mobiliteitshubs als energiehubs. Met de P en R als grote batterij van elektrische auto's en daarmee het dubbel gebruik van de autobatterij en daarmee het verminderen van de vraag naar kritieke grondstoffen voor batterijen. Dit laat zien dat juist over de thema's heen de sleutels voor een transitie liggen.

Voorbeeld 3: circulaire gebiedsontwikkeling en woningbouw
De woningbouwopgave in de provincie en in het bijzonder in de regio U10/U16 is zeer groot en het materiaalgebruik voor woningbouw is zeer groot. Veel ontwikkelaars willen in deze kansrijke regio ontwikkelen. Door nu goed en vooral gezamenlijk de markt te ontlokken circulair (op energie, materialen, water, natuur(inclusief), mobiliteit etc.) te ontwikkelen, kunnen we een grote slag maken in circulariteit. Voor grote kansrijke voor de markt zeer interessante projecten kunnen we extra innovatie ontlokken (voorlopers projecten) en voor de massa kunnen we samen een ondergrens regio/provincie-breed maken zodat voor alle ontwikkelaars het interessant genoeg is om hun werkwijze aan te passen en te investeren in nieuwe maar al breed toepasbare circulaire bouw (opschaling). Bijvoorbeeld door middel van een provincie of regio-breed circulair bouwconvenant. Een vergelijkbare lijn is o.i. denkbaar voor infrastructuur (GWW).

Drie doelen circulaire transitie in de regio
U vertaalt de transitie opgave naar drie doelen:
1) Het verbeteren van de leveringszekerheid van producten, componenten en materialen;
2) Het verminderen van de milieudruk van materiaalgebruik;
3) Het ontwikkelen van toekomstgerichte regionale economie.

We vinden dat deze smalle milieutechnisch-economische vertaling geen recht doet aan de complexiteit van de transitie. We missen in de doelen bijvoorbeeld nadrukkelijk gezondheid. Het verbeteren van de leveringszekerheid klinkt ons eerder in de oren als toegang houden tot de eindige hulpbronnen (desnoods ten koste van anderen) om een economie in stand te houden, dan het minder afhankelijk worden van eindige grondstoffen. We stellen voor om doel 1 daarom te vervangen met: Het verminderen van afhankelijkheid van en noodzaak tot delven van eindige grondstoffen en daarmee het verbeteren van leveringszekerheid van producten, componenten en materialen. We zijn blij dat we in de uitwerking een veel bredere en andere vertaling zien.

Versterken met data op provincie en regio niveau en met alle eindige bronnen in de provincie
De visie en aanpak wordt ons inziens sterker als er meer zicht ontstaat op de provinciale en regionale stofstromen en provinciale niet hernieuwbare bronnen die nu ontgonnen worden of (mogelijk) eindigen van de grondstoffen op afvalstorten. We zijn blij dat de provincie daarin een rol voor zich ziet. Daarbij zou ons inziens de focus niet alleen moeten liggen op de primaire abiotische grondstoffen als kritieke materialen / grondstof, maar ook op alle eindige grondstoffen die in deze provincie ontgonnen worden waaronder ook zand/klei, grind, schoon zoet grondwater/ drinkwater, bodemwarmte/thermische energie . Uiteraard hoor in deze visie dan ook opgenomen te worden dat schaliegas en aardgaswinning niet passen in een circulaire samenleving en dus niet passen in deze provincie. Evenals opslag van afval in verschillende vormen in de omgeving zoals stort van (bouw) afval in water of "opslag" (stort) van uitstoot (=afval) onder de grond (bijvoorbeeld carbon capture storage).

Logistieke ontwikkeling cruciaal en vraagt om keuzes
Terecht geeft u aan dat de logistieke sector een belangrijke sleutel is voor de transitie naar een circulaire samenleving. U schetst daarbij een aantal ontwikkelingen voor slimme en nieuwe logistiek. Het is het ons inziens de vraag of vanuit het circulariteitsoogpunt niet alleen nieuwe logistieke mogelijkheden moeten worden gekeken, maar ook naar logistieke mogelijkheden die niet meer plaats horen in een circulaire samenleving. Bij de agrarische transitie spreekt u daarbij terecht over de menselijke schaal. Ons lijkt een insteek op een menselijke schaal en arbeidsplaatsen in de logistiek even relevant. Daarbij zien we nauwe verbindingen met gemeentelijke taken en mogelijkheden voor samenwerking hierop. Bij de agrarische transitie speelt landschappelijke kwaliteit een grote rol. Bij de logistieke sector is dat ons inziens niet minder. Een verdozing van het landschap vinden wij zeer onwenselijk. Tijdens de coronacrisis hebben de nieuwe logistieke oplossingen (van web naar thuis) een vlucht genomen en laten zien dat de hoeveelheid verpakkingen voor deze vorm van transport een nieuw vraagstuk zijn. Zo nam de hoeveelheid dozen bij het 'oud papier' een enorme toevlucht en zorgde lokaal voor overlast. Dit vraagt een spoedige bijsturing op het verminderen van onnodige verpakkingen door deze logistieke sector en eventueel het aanpassen van het afvalinzamelingsbeleid van gemeenten. Daarnaast is bekend dat veel van de pakketjes die teruggestuurd worden afgedankt worden: producten worden nooit gebruikt en zijn meteen afval. De levering van pakjes aan huis heeft ook een steeds grotere impact op lokaal verkeer en verkeersveiligheid in wijken. Hiervoor werken aan slimme oplossingen – ook op dorpse schaal – die leiden tot minder vervoer lijkt ons een gezamenlijke opgave.

Ondersteunen in het toegerust krijgen van gemeenten voor deze opgave
De circulaire samenleving is evenals de energieneutrale samenleving een ongekend grote opgave. Waar we nu bij klimaat en energie zien dat het goede gesprek en onderzoek met het Rijk plaats vindt gericht op de juiste middelen voor de nieuwe taken en activiteiten van gemeenten, zien we dat nog niet gebeuren voor de circulaire economie en samenleving. Mogelijk is dit te verklaren doordat voor klimaat een apart akkoord is afgesloten en voor circulaire economie niet. We vragen uw aandacht voor het goed toerusten van gemeenten en andere overheden voor deze nieuwe taken en vragen u hier bij het Rijk ook op aan te dringen. Ook voor investeringen die nodig zijn voor het invullen van de opgaven. Zoals ook in de visie aangegeven geldt dit zeer sterk voor de financiering van circulair natuur en landschapsbeheer en ontwikkeling. Maar bijvoorbeeld ook voor de extra middelen die nodig zijn voor de extra investeringen (inkoopkosten) die passen in een transitie naar een circulaire samenleving . Tijdig de juiste kennis en expertise voor circulair inkopen in huis hebben is daarbij een extra uitdaging. Wij delen de ambitie, maar zonder deze middelen zullen onze inspanningen zich alleen kunnen richten op het nemen van kansen zonder extra kosten die zich voordoen binnen de verschillende ontwikkelingen en beleidsvelden .

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Utrechtse Heuvelrug,
de secretaris, de burgemeester,

ls

drs. M.J.T.H. Havekes G.F. Naafs

GEMEENTE VEENENDAAL

GESCAND
- 006 14.01.2021

Afdeling Economie en Werk
Behandeld door H. van Rijnbach
Telefoonnummer (0318) 538742

Documentnummer 2021\32791
Uw brief van 23 november 2020

Provincie Utrecht
College van Gedeputeerde Staten
Postbus 80300
3508 TH Utrecht

Datum 12 januari 2021
Onderwerp Reactie gemeente Veenendaal op concept Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050

Geacht College,

Met belangstelling hebben wij kennisgenomen van uw concept Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050. Graag maken we gebruik van de mogelijkheid om te reageren. In deze brief geven we aan op welke wijze Veenendaal kan bijdragen aan de realisatie van de doelen uit de Beleidsvisie en waar wij kansen zien om de samenwerking te intensiveren. Deze brief sluit aan bij de reactie die u ontvangt van Living Lab Regio Foodvalley Circulair.

Algemeen
Wij zijn onder de indruk van de ambities die u heeft verwoord in deze Beleidsvisie. Het is een heldere analyse waarin de juiste knelpunten worden benoemd, maar ook zien wij dat de uitwerking nog verder doordacht moet worden. Met het Living Lab Regio Foodvalley Circulair denken wij de noodzakelijke link naar bedrijven, onderwijs- en kennisinstellingen te kunnen leggen en daarmee bij te dragen aan uw Beleidsvisie. In grote mate zien wij een overlap met de ambities in onze Omgevingsvisie Veenendaal 2030 en het Samenwerkingsprogramma Living Lab Regio Foodvalley Circulair, waarin wij ons committeren aan het rijksbrede programma Circulaire Economie en daar met ons regionaal programma invulling aan geven. De ambitie van het rijksbrede programma is een volledig circulair Nederland in 2050 en 50% minder gebruik primaire abiotische grondstoffen in 2030. Het strategische doel van de Regio Foodvalley is een duurzamer gebruik van grondstoffen, meer concurrerend vermogen en Regio Foodvalley als innovatieve kennisregio op het terrein van Circulaire Economie. Wij zijn verheugd met het feit dat u de Regio Foodvalley als één regio beschouwt en uitgaat van een grens ontkennende economie. Vanuit Veenendaal en de Regio Foodvalley zoeken wij graag de samenwerking met andere partijen, omdat daar de sleutel tot succes ligt. Uw Beleidsvisie past daar uitstekend bij.

Analyse
In uw Beleidsvisie komen wij veel aanknopingspunten tegen voor onze huidige inzet op het terrein van Circulaire Economie. Veenendaal is – naast een groot aantal bedrijven, onderwijs- en onderzoeksinstellingen – deelnemer aan het regionale programma Living Lab Regio Foodvalley Circulair. Ook de provincies Utrecht en Gelderland nemen daar aan deel. Uw gedeputeerde Robert Strijk is deelnemer aan de Circulaire Raad van dit programma. Het vierjarige programma richt zich op een aantal activiteiten:

- Werkplaatsen opgestart op de thema's Bouw, Meetbaarheid van Circulariteit, Voedselverspilling, Waterstof en Kunststoffen
- Uitbreiden van het aantal partners

- Een circulair loket voor het bedrijfsleven
- Studentenprojecten en praktijkstages
- Inspiratie via nieuwsbrieven, website, bundeling van initiatieven
- Samenwerking met partners (onder meer Circles, Cirkelstad)
- Webinars en themabijeenkomsten (onder meer voor beginners)
- Benutten van netwerken

Daarnaast heeft Veenendaal ook op lokaal niveau afspraken gemaakt over onze inzet op Circulaire Economie.

In het Raadsprogramma 2018-2022 is afgesproken dat Veenendaal zich als circulaire gemeente inspanningen zal getroosten voor een volledig hergebruik van alle grondstoffen en daarmee verder gaat dan alleen de energietransitie. En ook dat de scheiding en het hergebruik van afval bijdragen aan het inhoud geven aan een circulaire economie.
Ook onze Omgevingsvisie 2030 wil dat Veenendaal in 2030 een circulaire stad is, in dat jaar verbruiken we 50% minder primaire grondstoffen in de bouw ten opzichte van 2016. In de praktijk blijkt dat uit diverse initiatieven in de openbare ruimte en in het gemeentehuis zelf. Zo is een project opgestart om de meetbaarheid van Circulariteit te meten. Andere voorbeelden in Veenendaal zijn een circulaire brug en het gebruik van circulair asfalt voor fietspaden. Daarnaast wordt met een innovatieve inkoopmethode (RIC) voor de bouw van een Integraal Kind Centrum de kennis van de markt gebruikt om een grotendeels circulair gebouw te realiseren.

Veenendaal is het centrum van ICT in de Regio Foodvalley en werkt hard aan een ICT Campus. Samen met partners als ICT Valley en hogescholen wordt een infrastructuur opgebouwd waar overheid, bedrijfsleven, onderwijs en wetenschap elkaar weten te vinden. Het valt op dat ICT in de circulaire transitie een belangrijke rol kan vervullen op het gebied van efficiëntie, monitoring en besluitvorming. Vanwege de rol die Food in de regio vervult, kunnen deze twee kennisgebieden elkaar aanvullen en daarmee innovaties in de Circulaire Economie versnellen.
Veenendaal neemt deel aan de Alliantie Cirkelregio van de provincie Utrecht. Onze wethouder Marco Verloop is daarvan ambassadeur en richt zich daarbij voornamelijk op ICT. Het doel is dat iedere deelnemer leert van elkaars ervaringen en kennis op de diverse terreinen die een Circulaire Economie aangaan. Het is dan voor de hand liggend dat Veenendaal deze bijdrage graag levert op het gebied van ICT.

Ook Veenendaal ziet de Circulaire Economie als een lange termijn transitie, waar echter vandaag al mee begonnen kan en moet worden. Wij beseffen dat deze transitie breed verweven is met vele thema's en op diverse niveaus: wereldwijd, Europees, landelijk, provinciaal, regionaal en lokaal. Dat maakt ook dat Circulaire Economie geen op zichzelf staand programma is, maar geïntegreerd moet worden in alle beleidsterreinen op alle niveaus om succesvol te zijn. Samenwerking daarbij is essentieel. Wij zien dan ook met deze Beleidsvisie dat de provincie zich daar rekenschap van neemt en steunen de genoemde beleidsdoelen:

1. Het verbeteren van de leveringszekerheid van producten, componenten en materialen
2. Het verminderen van de milieudruk van materiaalgebruik
3. Het ontwikkelen van een toekomstgerichte regionale economie

1. Het verbeteren van de leveringszekerheid van producten, componenten en materialen

Hoewel het eerste beleidsdoel zich vooral op mondiaal vlak afspeelt zijn er ook op regionaal niveau mogelijkheden. De Regio Foodvalley werkt binnen het Betonconvenant met bedrijven aan recycling van beton door dit weer te splitsen in de oorspronkelijke componenten. Afname van dit circulaire beton is belangrijk, want daardoor ontstaat er een markt. Veenendaal gebruikt betontegels met 20% circulair beton. Soms is hergebruik van bestaand beton ook een oplossing: bij de herbouw van een school in Veenendaal is het oorspronkelijke betonskelet gebruikt.

2. Het verminderen van de milieudruk van materiaalgebruik

Dit beleidsdoel is herkenbaar, maar lastig meetbaar. Veenendaal heeft circulariteit in haar bestekken en inkoopbeleid geïntegreerd, maar de meetbaarheid van circulariteit is een uitdaging. Kleine stappen zijn van belang. Binnenkort wordt de circulariteit van ons eigen gemeentehuis tegen de maatlat gelegd en ook bij het circulaire Integraal Kindcentrum worden hier meetmethodes getest. De resultaten delen wij graag.

3. Het ontwikkelen van een toekomstgerichte regionale economie

Onze ervaring is dat het bedrijfsleven dit beleidsdoel onderkent en daar graag in participeert. Circulaire Economie heeft de toekomst en door innovaties op dit terrein kan een bedrijf zich onderscheiden. Lokale innovaties kunnen internationaal uitgerold worden. Met de werkplaatsen van Living Lab Regio Foodvalley Circulair worden partijen bij elkaar gebracht rond een thema en vindt kruisbestuiving plaats wat al tot mooie innovaties heeft geleid. De Wageningen University levert veel kennis vooral op het gebied van food, waar het bedrijfsleven gebruik van maakt. Zoals u op pagina 18 aangeeft is vervanging van fossiele grondstoffen door biobased grondstoffen een deel van de oplossing. In het samenwerkingsverband van bedrijven en wetenschap wordt daar vol op ingezet. Veenendaal kan vanuit de sterke ICT sector hier een bijdrage aan leveren. Versnellen is daarbij het toverwoord, want het is van groot belang om voorop te lopen in deze transitie voor onze lokale en regionale economie. Het is niet voor niets dat de dagelijkse uitvoering van het programma Living Lab wordt uitgevoerd door de Versnellingskamer.

Tot slot beschrijft u op pagina 37 het belang van samenwerkingsverbanden. Wij zijn verheugd dat het Living Lab Regio Foodvalley Circulair daar als enige samenwerkingsverband bij naam genoemd wordt naast de lokale overheden. Wij bieden met genoegen onze samenwerking aan bij de uitwerking van de Beleidsvisie en willen daarbij onder meer gebruik maken van onze expertise op het gebied van digitalisering en meetbaarheid van circulariteit. Graag vernemen wij waar wij elkaar als lokale en provinciale overheid aan kunnen vullen om een succes te maken van de circulaire samenleving.

Vragen?
Heeft u nog vragen, neemt u dan contact op met H. van Rijnbach, bereikbaar op telefoonnummer (0318) 538742. Ook kunt u een e-mail sturen naar herman.van.rijnbach@veenendaal.nl.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van Veenendaal

mevrouw drs. A.P.W. van de Klift
gemeentesecretaris

de heer K.J.G. Kats
burgemeester

Memo

Aan: Robert Strijk
Van: Wethouder Maks van Middelkoop
Datum: 14-01-2021

GEMEENTE VIJFHEERENLANDEN

Concept Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050 Provincie Utrecht

In deze memo leest u de reactie van de gemeente Vijfheerenlanden op het concept Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050 van de Provincie Utrecht. Met veel interesse hebben wij het concept gelezen. Ook vinden wij het goed om te lezen dat de kennis en kunde van belanghebbenden is benut bij het opstellen van de beleidsvisie.

Over het algemeen kunnen wij ons erg goed vinden in de opgestelde uitgangspunten. De verbinding met alle beleidsvelden wordt goed gelegd en spreekt ons enorm aan. Schaalgrote geeft mogelijkheden om verandering te bewerkstelligen omdat het noodzakelijk volume creëert. Dit in combinatie met onderwijs geeft ons als gemeente Vijfheerenlanden talloze aanknopingspunten om mooie projecten op te starten waarbij we gemeenten, inwoners en ondernemers bij elkaar kunnen brengen. Dit zal ook een belangrijk uitgangspunt zijn voor ons eigen samenhangend duurzaamheidsbeleid.

Inhoudelijke reacties

3.9 Toekomstvisie Kringlooplandbouw
In de een-na-laatste alinea van pagina 30 staat: *De landbouw draagt ook bij aan de klimaatneutraliteit van de provincie. (…) zoals drijvende zonnepanelen op waterbergings-locaties.*
Dit strookt niet met de beleidsdoelen voor de komende 10 jaar waarin het energieaspect en de kansen die de landbouw hiervoor biedt niet terug komen. We vragen ons af of dit een bewuste keuze is.

Kansen voor samenwerking

3.1 Toekomstvisie Circulaire Gebiedsontwikkeling en Ruimtelijke Planning
Het uitgangspunt van de provincie Utrecht om verschillende ruimtelijke belangen integraal af te wegen met oog op waardebehoud van gebieden en grondstoffen en het versterken van natuurlijke economische en sociaal-culturele ecosystemen spreekt ons erg aan. We willen op dit uitgangspunt aanhaken met de nog op te stellen omgevingsvisie.

3.2 Toekomstvisie Circulaire Bouweconomie
De uitgangspunten van Duurzaam GWW zijn onderdeel van de nog vast te stellen wegenbeleidsplan. In hetzelfde plan wordt voorgesteld om het toepassen van circulaire producten en hergebruik van grondstoffen tot standaard te verheven (zodat de noodzakelijke transitie wordt gestimuleerd). Wanneer het toepassen van deze producten niet mogelijk of doelmatig is, moet dit worden onderbouwd. Daarmee wordt de motivatie eis om gedraaid en wordt gestreefd naar een circulaire infrastructurele economie.

We zien ook kansen voor samenwerking met de ontwikkeling van Werklandschap Meerkerk A4. Door voornamelijk kennis te delen zijn we beter in staat om de uitbreiding

van het bestaande bedrijventerrein circulair te maken. In hetzelfde kader haken we aan met de nog op te stellen bedrijventerreinvisie. In deze visie moet de transitie naar een circulaire economie een belangrijk thema worden.

3.3 Toekomstvisie Circulaire Mobiliteit en Transport
We hebben interne plannen voor mobiliteit hubs (Meerkerk) en logistieke hubs (Vianen-Gaasperwaard). Deze hubs moeten onderdeel worden van de transitie naar circulair transport van mensen en goederen. Elektrificeren voor Vijfheerenlanden is hierbij een belangrijk aandachtspunt dat afhankelijk is van voldoende netcapaciteit. Zonder actie op korte termijn is er al een probleem met voldoende netcapaciteit, laat staan over een aantal jaren. Hiervoor vragen we aandacht bij de netbeheerders.

3.5 Toekomstvisie Circulaire Economie en Ondernemerschap
Voor de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval werkt de gemeente Vijfheerenlanden met de gemeente Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam en Molenlanden samen in de gemeenschappelijke regeling Waardlanden. In het streven om uiteindelijk 100% circulair te worden is het van belang om ook naar de grof huishoudelijk afvalstroom te kijken. De afvalbrengstations vervullen hierin een belangrijke rol. De huidige afvalbrengstations hebben op dit moment vooral een brengdepotfunctie en zijn sterk gericht op recycling. Dat het beter en anders kan, bewijzen talloze initiatieven in het land op het gebied van circulaire ambachtscentra. Deze initiatieven combineren de brengfunctie met kringloop, reparatie, duurzaam ondernemen, participatie en/of educatie, zodat hoogwaardig product- en materiaalhergebruik plaatsvindt. Samen met de andere Waardlanden-gemeenten maken onderzoeken we momenteel de mogelijkheid om onze afvalbrengstations te transformeren tot een Circulair Netwerk. Daarbij is het niet noodzakelijk om alle functies van een circulair ambachtscentrum op één locatie in te vullen. Voordeliger en efficiënter is het om de functies te spreiden, gebruikmakend van voorzieningen/bedrijven die al actief zijn op het gebied van kringloop, afvalbeheer, educatie en werkgelegenheid. Hier liggen veel kansen voor samenwerking en kennisdeling.

Gemeente Vijfheerenlanden wil stappen zetten naar een gemeente met zo min mogelijk afval. Op deze manier dragen we bij aan de nationale doelstelling om Nederland vóór 2050 afvalvrij te maken. Daarom zijn we sinds 2017 onder meer partner geworden in het convenant 'Circulair Ondernemerschap' van Stichting Blauwzaam.
Daarnaast faciliteren we momenteel samen met de gemeente Molenlanden, de stichting Blauwzaam en VerdraaidGoed een circulaire masterclass 'Waarde in de Waard'. Deze masterclass is een serie van bijeenkomsten over circulair innoveren voor ondernemers uit Molenlanden en Vijfheerenlanden. In een tijdsbestek van drie maanden leren deelnemers een eigen afvalstroom om te zetten naar een nieuw product. De cursus is voor bedrijven die een afvalstroom binnen de organisatie hebben waar ze graag een tweede leven aan willen geven en tegelijk het circulaire denken in de organisatie willen versterken en versnellen. Deelnemers krijgen tijdens de masterclass de middelen aangereikt om hier mee aan de slag te gaan en samen met de andere deelnemers te komen tot een uitgewerkt plan. Op die manier leren we van elkaar en zijn we als gemeente beter in staat om bedrijven die willen transformeren naar een circulair businessmodel te ondersteunen. Dit levert waardevolle kennis op die we graag delen.

3.6 Toekomstvisie Circulair (agrarisch) Natuur- en Landschapsbeheer
We haken aan op de uitgangspunten met de nog op te stellen landschapsvisie.

3.9 Toekomstvisie Kringlooplandbouw
Gemeenten hebben een belangrijke rol in het stimuleren van kringlooplandbouw. De Natuur en Milieufederatie Utrecht (NMU) en Caring Farmers hebben daarvoor een 10-puntenplan opgesteld en roepen gemeenten op daar actief mee aan de slag te gaan. Wethouder Maks van Middelkoop van gemeente Vijfheerenlanden ontving op 2 december

Memo

Aan: Robert Strijk
Van: Wethouder Maks van Middelkoop
Datum: 14-01-2021

het eerste exemplaar. Hier liggen veel kansen om als gemeente agrariërs in de regio te verbinden, te faciliteren en kennis te delen. Zo helpen we elkaar naar een duurzaam landbouwsysteem.

3.10 Circulair Grondbeleid
We zijn als gemeente Vijfheerenlanden geïnteresseerd in de pilots met rendabele natte teelt.

3.11 Toekomstvisie Circulair Inkopen en Bedrijfsvoering
Met veel interesse hebben we de eerste resultaten van het onderzoek naar de stand van zaken rondom duurzaam- en circulair aanbesteden bij decentrale overheden in de provincie Utrecht gelezen. Het onderzoek is door Arcadis en Cirkelstad in opdracht van de provincie Utrecht uitgevoerd. Als gemeente Vijfheerenlanden willen we hier zeker een vervolg aan geven. Duurzaam en circulair inkoopbeleid wordt genoemd in het nog vast te stellen duurzaamheidsbeleidsplan. Bovendien willen we ons als gemeente aansluiten bij het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen. In het Manifest MVI hebben overheidspartijen afgesproken om werk te gaan maken van Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) in de eigen organisatie en daarbij verder te gaan dan het toepassen van minimumeisen.

Gemeente **Zeist**

Publiekshal ▪ Het Rond 1, Zeist
Postbus 513, 3700 AM, Zeist
Telefoon 14 030 ▪ zeist@zeist.nl

www.zeist.nl ▪ www.twitter.com/gemeentezeist
www.facebook.com/gemeentezeist

GESCAND
010 03.02.2021

Uit-Z

Provincie Utrecht
t.a.v. dhr. R.C.L. Strijk,
gedeputeerde Financien, Organisatie, Economie en Europa
Postbus 80300
3508 TH UTRECHT

VERZONDEN - 1 FEB. 2021

Datum	29 januari 2021	**Ons kenmerk**	396067 - 457318
		Uw kenmerk	
Bijlage(n)		**Behandeld door**	Mw. E. van der Aa
Onderwerp	Reactie op Provinciale beleidsvisie Circulaire Samenleving		

Geachte heer Strijk,

Dank voor de uitnodiging om te reageren op de concept beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050 van de provincie Utrecht. De opgave zoals in de visie beschreven is actueel, van groot belang en urgent.

We zien het document als een belangrijk en bruikbaar handvat in het gezamenlijk verder vormgeven aan de transitie naar een circulaire samenleving. Wij zijn blij met de erkenning dat het gaat om een *systeemverandering* en de actieve en coördinerende rol die de provincie hierin kiest. Kennisuitwisseling en regionale samenwerking tussen lokale overheden zien ook wij als cruciaal. In het samenwerkingsverband Cirkelregio Utrecht, maar ook in de vele andere ontmoetingen en samenwerkingsverbanden in de regio.

We onderschrijven het uitgangspunt dat circulariteit een integraal onderdeel is van álle beleidsterreinen en op die manier wordt opgenomen in de provinciale Omgevingsvisie. Graag bouwen wij samen met de provincie en andere regiopartners aan de transitie die nodig is om toe te groeien naar een circulaire regio uiterlijk in 2050. Dit doen wij door mee te denken en samen te werken met u als provinciale partner, en door concrete initiatieven te nemen en beleid te maken op lokaal niveau samen met inwoners en lokale partners.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Zeist,

de gemeentesecretaris,

dr. H.S. Grotens

de burgemeester,

drs. J.J.L.M. Janssen

Gedeputeerde Staten provincie Utrecht
T.a.v. Dhr. R.C.L. Strijk
Postbus 80300
3508 TH UTRECHT
3508TH80300

Datum
12 januari 2021

Contactpersoon
J.E.M. de Danschutter
jacqueline.de.danschutter@waternet.nl

Doorkiesnummer
020-608 28 31

Onderwerp
Reactie Concept Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050

Geacht college,

Hartelijk dank voor uw uitnodiging om te reageren op de concept Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050 van de Provincie Utrecht .
In de transitie naar een circulaire economie is samenwerking cruciaal. We willen hierin als waterschap samen optrekken met u als provincie en onze andere partners. Uw aanbod om te reageren zien we als een goed startpunt om hierover met elkaar het gesprek aan te gaan. In deze brief geven wij u suggesties mee voor de visie als eerste stap naar het vormgeven van samenwerking en zo het gezamenlijk vergroten van de regionale slagkracht.

Het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) werkt ook aan een eigen visie op de circulaire economie. Net zoals de provincie Utrecht, heeft AGV het doel om in 2050 volledig circulair te zijn en 50% minder grondstoffen te gebruiken in 2030. Zodra deze visie een stap verder is, delen we deze ook met u en betrekken we deze visie in het gesprek over hoe we samen kunnen optrekken in het vormgeven van de circulaire economie
Voor de uitvoering van deze visie wordt er op 3 niveaus, horizonnen, gewerkt. Horizon één betreft het circulair maken van de eigen bedrijfsvoering, horizon twee betreft een circulaire watercyclus en op horizon drie is het waterschap onderdeel van de maatschappelijke opgave. Met name horizon twee en drie, vragen om partnerships en samenwerkingsverbanden.

Hieronder geven we per hoofdstuk onze suggesties ten aanzien van uw beleidsvisie opgenomen. Tevens hebben wij nog een aantal meer algemene aanvullingen.

3.1. Gebiedsontwikkeling en ruimtelijke planning:

Klimaatverandering stelt ons voor een grote uitdaging: meer perioden van droogte, zware neerslag, zeespiegelstijging en bodemdaling. Om deze uitdagingen het hoofd te bieden is het van belang om ***water en groen*** te ***hanteren als een van de ordenende principes voor de ruimtelijke inrichting.*** Onze suggestie is om dit op te nemen in de visie.
Naast klimaatverandering is ook het streven naar biodiversiteit een opgave die gediend is bij het meenemen van water en groen als leidend principe in ruimtelijke plannen. Dit leidt tot samenhangende oplossingen die meervoudig waarde creëren en toekomstbestendig zijn. Waterschap AGV wil met haar kennis en ervaring bijdragen aan het integreren van water en groen bij gebiedsontwikkeling en ruimtelijke planning met het oog op een circulaire economie.

3.2. Bouweconomie:

Bij het streven naar circulariteit staan nieuwe vormen van afvalwaterverwerking in de belangstelling. ***Nieuwe sanitatie*** biedt hierin een oplossing. Dit is een nieuwe manier om grondstoffen en energie maximaal terug te winnen en lokaal her te gebruiken. Deze nieuwe vorm van sanitatie past naadloos in een circulaire economie en met name nieuw te ontwikkelen (woon)wijken zijn het ideale uitgangspunt om hiermee te starten. Onze suggestie is om de ontwikkeling van nieuwe sanitatie toe te voegen aan de visie.
Waterschap AGV heeft samen met 22 andere partijen een 'Living Lab' ontwikkeld in Buiksloterham om deze wijk te ontwikkelen tot een duurzame circulaire wijk en om de ervaringen later toe te passen op andere bouwlocaties. Wij zijn graag bereid onze opgedane kennis binnen dit Living Lab met u delen.

3.4. Circulariteit en energietransitie:

Waterschap AGV ziet het winnen van warmte uit oppervlaktewater en afvalwater als een belangrijke bijdrage aan de energietransitie en daarmee aan de circulaire economie. Het opnemen van thermische energie uit oppervlaktewater en afvalwater (TEO & TEA), ook wel **aquathermie** genoemd, zien wij als een waardevolle toevoeging aan uw de beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050. Ook hiervoor willen we daarmee de nadrukkelijke suggesties doen om dit op te nemen.

3.7. Circulair water- en bodembeheer:

- In een circulaire economie zijn landgebruik en het watersysteem goed op elkaar afgestemd. In dit kader wordt in de beleidsvisie peilbeheer in relatie tot circulaire stedelijke ontwikkeling en landbouw genoemd. Het waterschap heeft met het oog op circulariteit speciale interesse in ***peilbeheer in relatie tot de emissie van broeikasgassen*** (koolstofdioxide (CO_2) en methaan (CH_4)). Hoewel een relevant element op weg naar een circulaire economie, maakt dit element op dit moment geen deel uit van de beleidsvisie.
- De beleidsvisie spreekt de ambitie uit om *aan de achterkant* van de waterketen waterstromen en stoffen op meerdere niveaus in de keten te scheiden en terug te winnen, waardoor economische waarde uit de grondstoffen kan worden gehaald (recycling).
  AGV werkt aan het ***terugwinning van grondstoffen*** door middel van de Energie- en Grondstoffenfabriek om (regionale) kringlopen te sluiten. De Unie van Waterschappen heeft een top 5 gemaakt van grondstoffen die op dit moment – en in de nabije toekomst - de grootste potentie hebben met het oog op circulariteit:
    - Fosfaat
    - Cellulose
    - Bioplastics
    - Alginaat
    - Biomassa

Water mag in dit rijtje natuurlijk niet ontbreken, water is niet alleen een transportmiddel voor stoffen en energie, maar zelf misschien wel een belangrijke grondstof.
Wij zouden deze stoffen graag concreet terug zien in de beleidsvisie.

Algemeen
Uit water kunnen in potentie veel stoffen worden teruggewonnen. Ook (micro)plastics, medicijnresten en voedingstoffen die eigenlijk niet in het water thuishoren. Voor deze stoffen geldt echter dat voorkomen dat deze stoffen in het water komen de voorkeur heeft boven het terugwinnen. De provincie kan, als opdrachtgever voor de omgevingsdiensten, een belangrijke rol spelen in het voorkomen van afval/verontreiniging van water. Bijvoorbeeld door, bij de uitgifte van omgevingsvergunningen, eisen te stellen aan microplastics en microverontreinigingen.

Uiteraard zijn we graag bereid onze suggesties nader toe te lichten en zien uit naar het vormgeven van een nauwe samenwerking tussen onze organisaties op het vlak van de Circulaire economie.

Hoogachtend,
het Dagelijks bestuur,

drs. G. Nottelman
Secretaris-directeur

dr. ir. G.M. van den Top
dijkgraaf

waterschap vallei en veluwe

GESCAND
013 22.01.2021

UW WATERSCHAP

Adres Steenbokstraat 10
Postbus 4142
7320 AC Apeldoorn
Telefoon (055) 527 29 11
E-Mail info@vallei-veluwe.nl
Website www.vallei-veluwe.nl

Gedeputeerde Staten van Utrecht
T.a.v. de heer R.C.L. Strijk
Postbus 80300
3508 TH UTRECHT

Datum	19 januari 2021	Contactpersoon	P. Blom
Uw kenmerk		E-mailadres	pblom@vallei-veluwe.nl
Ons kenmerk	1512660/1512661	Telefoonnummer	06 - 514 04 030

Onderwerp Reactie op concept-Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050

Geachte heer Strijk,

Op 23 november jl. ontvingen wij van u de concept-Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050 met het verzoek om een reactie. Graag willen wij u complimenteren met de beleidsvisie. Naar onze mening is het een zeer compleet en doordacht document. We herkennen de circulaire thema's en zien volop mogelijkheden om daar samen met u vorm en inhoud aan te geven. In het bijzonder zien we raakvlakken op de volgende thema's:

3.2 Circulaire Bouweconomie
3.4 Circulaire Economie en Energietransitie
3.6 Circulair Natuur- en Landschapsbeheer
3.7 Circulair Water- en Bodembeheer
3.9 Toekomstvisie Kringlooplandbouw
3.11 Circulaire Inkopen en Bedrijfsvoering
3.12 Toekomstvisie Educatie en Communicatie Circulariteit

Op basis van uw beleidsvisie en onze Blauwe Omgevingsvisie 2050 stellen wij voor om samen de doelen te concretiseren en bijvoorbeeld op te nemen in een samenwerkingsovereenkomst (SOK) tussen de provincie en ons waterschap.

Hoogachtend,
dijkgraaf en heemraden Waterschap Vallei en Veluwe,

F. ter Maten
waarnemend dijkgraaf

drs. ing. K.A. Blokland
secretaris

Resultaten PCL gesprekken over Circulaire samenleving met andere provincies

Bijlage bij PCL advies over Circulaire Samenleving

5 maart 2021

In juli 2020 heeft de PCL werkgroep Circulaire economie gesprekken gevoerd met projectleiders Circulaire economie van de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland, Gelderland, Overijssel en Friesland. Al deze provincies zijn actief op het gebied van circulariteit. De informatie uit deze gesprekken is geactualiseerd in februari 2021.

Overeenkomsten in de aanpak van deze provincies zijn:

- Zij hebben samen met bedrijfsleven en andere netwerkpartners provinciale/regionale transitieagenda's opgesteld waarin zij zich richten op de economische sectoren die in hun provincie prominent aanwezig zijn.
- Zij maken gebruik van grondstofstroomanalyses als basis voor de transitieagenda's.
- Zij werken intensief samen in netwerken met bedrijfsleven, kennisinstellingen en andere overheden aan het bevorderen van circulariteit.
- Het aanbrengen van focus in het beleid vinden zij erg belangrijk.
- Ze spelen vooral een faciliterende rol richting het bedrijfsleven.
- Ze richten zich op kansrijke ontwikkelingen en ondersteunen koplopers.
- Ze geven bewust invulling aan hun eigen rol als opdrachtgever: circulair inkopen is een belangrijk speerpunt.
- Zij hebben behoefte aan grote of opschaalbare projecten in plaats van een veelheid van kleinere projecten.
- Ze ervaren dat succesvolle projecten die in de aandacht komen te staan een boost geven aan het draagvlak en de betrokkenheid in de provinciale organisatie en in de maatschappij.

De provincies hebben elk een eigen focus en verschillen in hun aanpak van het thema circulariteit.

Enkele opvallende punten per provincie (waar de provincie Utrecht haar voordeel mee kan doen):

Provincie Noord-Holland: Werkt aan versnellen van de transitie en systeemwijziging

- Heeft al vier jaar (vanaf 2017) het Ontwikkelingsperspectief Circulaire economie met Actieagenda. Er wordt nu een nieuwe Actieagenda opgesteld voor de periode 2021-2025.
- Tot nu toe veel proberen, veel doen. Nu is er de wens om focus aan te brengen. Hiervoor is de Noord-Hollandse doelenboom met strategische en operationele doelen tot en met 2025 opgesteld.
- De provincie kiest nu voor drie sporen:
    - Circulair ondernemerschap en innovatie
    - Grondstoffen
    - Provinciale organisatie
- De provincie richt zich met directe acties op het versnellen van de transitie: de groep bedrijven die circulair werkt, vergroten. Voorbeelden van acties: het aanbieden van training aan bedrijven om circulair te gaan ondernemen (CIRCO), subsidieregeling t.b.v. circulaire ketenvorming.
- De provincie werkt daarnaast aan systeemverandering op lange termijn. Primair via lobby en door het activeren van gemeenten, optimale integrale samenwerking binnen de provincie, zelf actief de "refuse fase" te doorlopen voor eigen bedrijfsvoering en provinciale infrastructuur en

- dus zo mogelijk investeringen uit te stellen. En indien er wel een marktvraag is door in de aanbesteding circulaire producten/ toepassing van circulaire bedrijfsvoering te eisen.
- De provincie Noord-Holland is al vergevorderd met samenwerking op het gebied van circulair inkopen in de Metropool Regio Amsterdam (MRA). Er is een intentieovereenkomst en een Roadmap Circulair inkopen.
- Ook start de provincie dit jaar met een nieuw inkoopbeleid waarin maatschappelijke doelen zijn verwerkt.
- Ze werkt met een programmateam van 10 mensen aan Circulaire economie (ruim 6 fte).

Provincie Zuid-Holland: Kijkt gericht waar ze een verschil kan maken

- Vanaf 2016/17 verkenning en inventarisaties. In februari 2020 is de visie van de provincie op circulariteit vastgesteld: “Circulair Zuid-Holland. Samen versnellen.”
- Vier thema’s staan centraal: Bouw, Biomassa en voedsel, Maakindustrie en Kunststoffen. Hiervoor worden meerdere agenda’s opgesteld.
- Vijf actielijnen:
    - Inkoop en aanbesteding
    - Netwerken en ketensamenwerking
    - Kennis en Innovatie
    - Beleid en Regelgeving
    - Fysieke leefomgeving
- In januari 2021 is nieuw inkoopbeleid – “Inkopen met effect” – vastgesteld waar alle duurzaamheidsthema’s, waaronder circulair, een plek hebben, vanuit het principe “pas toe of leg uit”.
- De provincie Zuid-Holland heeft een nauwe samenwerking met het Rijk.
- Ze hanteert een transitieaanpak waarin vernieuwersnetwerken, doorbraakprojecten en daarvan leren centraal staan.
- Ze kijkt met drie brillen:
    - Liggen er kansen die kunnen bijdragen aan de ontwikkeling naar een circulaire maatschappij ?
    - Is er sprake van energie in de maatschappij op een bepaald circulair thema ?
    - Kunnen we als provincie een verschil maken?
- Provincie Zuid-Holland werkt o.a. samen met provincie Overijssel in P>Act aan circulaire kunststof bij het MKB. Bij de maakindustrie werkt ze samen met Overijssel, Gelderland en Noord-Brabant. Ze constateert dat je focus nodig hebt om samenwerking te kunnen zoeken.
- Zuid-Holland kiest heel gericht waar ze haar energie op inzet en hanteert een pragmatische aanpak.
- De provincie werkt met een team van 10 mensen aan Circulaire economie.

Provincie Gelderland: Heldere focus op vier sectoren, de vier “tegels”

- In de vorige bestuursperiode was circulaire economie vooral een verbindend thema: bewustwording en ondersteuning projecten. Er was een uitvoeringsprogramma met 60 projecten en een werkbudget van 1 miljoen euro.
- Nu een andere insteek: grondstoffen besparen, afval verminderen en een verdienmodel creëren.
  De provincie richt zich op vier sectoren, een plaatje met 4 “tegels.” Dit helpt om focus te houden:
    - Agrofood
    - Bouw
    - Consumenten
    - Maakindustrie
- Gelderland wil zich in plaats van op kleine projecten op grote projecten gaan richten.
- Een goede grondstoffenanalyse is een belangrijke basis voor beleid.
- Advies om duurzaamheidscoalitie te vormen: biodiversiteit, klimaat, circulariteit en harde werkbare doelstellingen voor circulair inkopen.
- Goede stappen gezet op het gebied van wegen (5 wegtrajecten waar anders met materialen wordt omgegaan).

Provincie Overijssel: Circulariteit goed belegd in bestuur en organisatie

- Provincie Overijssel heeft met 6 sectoren transitie agenda's opgesteld. Hierbij speelt de provincie een faciliterende rol.
    - Textiel
    - Biomassa en voedsel
    - Maakindustrie
    - Kunststoffen
    - Infrastructuur
    - Bouw
- Met grondstofstroomanalyses zijn alle sectoren in beeld gebracht.
- Er is een coördinerend portefeuillehouder, maar circulariteit is ook in andere portefeuilles belegd.
- Naast de programmaleider zitten er trekkers in de bestaande beleidsterreinen.
- Daarnaast zijn er dwarsdoorsnijdende thema's, zoals inkoop, beleidsonderzoek en cross-overs.
- Veel geld voor circulariteit komt uit bestaande budgetten.

Provincie Friesland: Initiatief voor bevorderen circulariteit vanuit het bedrijfsleven

- Rond 2016 werd vanuit het bedrijfsleven Vereniging Circulair Friesland opgericht. De aanjager hiervan was afvalbedrijf Omrin. De provincie wilde hierop inspelen. Inmiddels heeft de vereniging 100+ leden vanuit bedrijfsleven, onderwijs en overheid.
- De provincie hanteert een brede definitie van circulaire economie, gebaseerd op het 7-pijler model van Metabolic.
- Provinciaal beleid is gericht op drie actielijnen: "Doen, leren, vertellen."
- De provincie werkt samen met Groningen, Drenthe en het IPO aan circulaire economie.
- Rondom circulair inkopen werkt Friesland samen met alle publieke partijen. Er is een manifest opgesteld.
- De biocomposiet fietsbrug won een landelijke prijs.
- Friesland is een voorbeeldregio in Europa op het gebied van circulariteit. Ze is bezig met een benchmark van Europese regio's.
- De rol van financiële instellingen is heel belangrijk, vooral in de landbouw.
- De provincie maakt jaarlijks een ecologische voetafdruk.
- De provincie heeft een jongerenpanel "Duurzaam Fryslân."
- Er is bij de provincie een klein kernteam van 4 mensen dat werkt aan het thema circulariteit.

Reactie op concept Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050 en concept Uitvoeringsagenda Circulaire Samenleving 2021-2023

5 maart 2021

SAMENVATTING

De PCL reageert met dit advies op de Concept beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050 en de concept Uitvoeringsagenda Circulaire Samenleving 2021-2023. Wij onderschrijven de algemene uitgangspunten en ambities van de provincie op het gebied van circulariteit van harte. Wel vinden wij dat een sterkere focus op de specifieke kenmerken van de Utrechtse economie en samenleving noodzakelijk is. Daarnaast adviseert de PCL om sociaal-maatschappelijke aspecten een meer prominente plek te geven in de visie en uitvoeringsagenda. Een circulaire samenleving gaat over grondstoffen en milieu, over nieuwe verdienmodellen of anders produceren. Maar ook over anders consumeren en over onze manier van leven. Ook raadt de PCL de provincie aan om duidelijker aan te geven hoe de maatregelen in de uitvoeringsagenda bijdragen aan de doelen uit de visie. Bovendien delen wij in dit advies en de bijlage de resultaten van de gesprekken die wij voerden met projectleiders Circulariteit uit vijf andere provincies.

Beleidsvisie en uitvoeringsagenda bevatten goede uitgangspunten en ambities
Met veel belangstelling heeft de PCL kennis genomen van de concept-beleidsvisie en de concept-uitvoeringsagenda Circulaire Samenleving, zoals die ook besproken zijn in de Statencommissie Bestuur, Economie en Middelen op 2 december 2020.

Wij zijn onder de indruk van de omvang van de visie en de uitgebreidheid van de uitvoeringsagenda. We onderschrijven ook van harte de ambitieuze uitgangspunten waarbij het uitgangspunt is om een lange termijn focus te hanteren. Dat is mooi, immers het streven naar een circulaire samenleving is een kwestie van lange adem, zoals in de conceptvisie is te lezen. De goed geformuleerde doelen vragen ook om die lange adem.

In de inleiding van de nota treffen we veel mooie voornemens en uitgangspunten die ons hoopvol stem(d)men, zoals "*Een belangrijke rol voor decentrale overheden ligt dan ook in het aanbrengen van een lokale focus; een vertaling van de nationale doelstellingen naar lokale of regionale doelstellingen, passend bij regionale ambities en de juridische verantwoordelijkheden van een provincie, gemeente of waterschap."* (p.9) en "*Het belang van een investerende en innoverende overheid, die zichzelf nadrukkelijk níet beschouwt als reactor op marktfalen maar als actieve missie-gedreven actor, speelt aangetoond een zeer belangrijke rol bij het versnellen van duurzaamheid en groene innovaties"* (p16). Een actieve regionale overheid met regionale doelen en ambities; een beeld dat de PCL zeer aanspreekt.

Sterkere focus op Utrechtse economie en samenleving noodzakelijk
In het vervolg van de beleidsvisie worden we helaas enigszins teleurgesteld door het gebrek aan een ambitieuze, regionale invulling. De nota zou, bij wijze van spreken, ook zo maar door andere provincies of regio's kunnen worden gebruikt. Wij missen de "beloofde" duidelijke focus die zowel de beleidsvisie als de uitvoeringsagenda voor alle betrokkenen en belangstellenden tot een écht Utrechtse visie en agenda kunnen maken.
Belangrijk daarbij is om op te merken dat de transitie van een lineaire naar een circulaire economie geen doel is, maar een middel wat vooral bedoeld is om twee doelen te bereiken, zoals ook in de beleidsvisie (p. 10) is aangegeven:
1. verlaging van de milieudruk van het gebruik van grondstoffen en materialen;
2. verbetering van de leveringszekerheid van grondstoffen en materialen.

Omdat dit twee algemene, voor alle thema's, voor alle schaalniveaus en voor alle sectoren en ketens geldende doelen zijn, doet het ons deugd dat daar in de beleidsvisie expliciet een derde doelstelling aan is toegevoegd, namelijk:
3. versterking van de regionale (lees: Utrechtse!) economie.

Wij zouden graag zien dat uw beleidsvisie juist vanuit het Utrechtse perspectief verder wordt uitgewerkt. Startpunt zou een analyse van de Utrechtse economie moeten zijn. Welke sectoren zijn in de provincie Utrecht vertegenwoordigd en welke grondstoffen gebruiken zij? Waar is sprake van een hoge milieudruk of een risico van leveringsonderbreking? Welke grondstofstromen zijn er tussen bedrijven en sectoren en hoe lopen deze stromen in ruimtelijke zin?

In dit verband zouden wij bijvoorbeeld graag zien dat er uitgebreider wordt ingegaan op de volgende vragen:

- Hoe de landbouw in de provincie Utrecht meer circulair kan worden, zeker ook in het Veenweidegebied.
- Hoe er circulaire bouwmethoden toegepast kunnen worden bij de enorme Utrechtse woningbouwopgave van de komende jaren.
- Hoe de zorgsector in de provincie Utrecht circulaire principes kan gaan omarmen
- Hoe de zakelijke dienstverlening meer circulair kan werken
- Hoe het enorme kennispotentieel van Utrecht Science Park optimaal benut kan worden op de weg naar een circulaire samenleving

Vervolgens kan dan worden nagegaan hoe de verschillende beleidsvelden en activiteiten van de provincie, zoals die in de uitvoeringsagenda zijn opgenomen, daaraan kunnen bijdragen. Eenvoudige criteria die daarbij gehanteerd kunnen worden zijn, overeenkomstig de doelstellingen:

1. Verlaagt het de milieudruk?
2. Verbetert het de leveringszekerheid?
3. Verbetert het de regionale economie?

Dat kan helpen om niet alleen keuzes te maken en prioriteiten te stellen, maar vooral ook om tot een écht Utrechtse visie en agenda te komen die voorziet in behoeften vanuit, voor de regio, belangrijke sectoren van de economie. In het beleid van andere provincies dat wij inventariseerden in aanloop naar deze nota, zijn wij een veel sterkere provinciale gerichtheid in analyse en maatregelen tegengekomen. In verschillende gevallen lag daar een provinciale analyse van grondstoffenstromen in de provincie aan ten grondslag, waarbij de eigenheid van de provincie duidelijk manifest werd. Wij adviseren u dan ook om voor de provincie Utrecht een grondstofstroomanalyse uit te laten voeren.

Grondstofstromen zijn vaak gemeente overstijgend. Het is belangrijk dat gemeenten, instellingen, kantoren en bedrijven over de gemeentegrenzen heen elkaar opzoeken en samenwerken om grondstofketens te sluiten. Wij zien hierbij voor de provincie een belangrijke rol weggelegd als verbinder/makelaar. De rol van de provincie in de ruimtelijke ordening kan hierbij gericht ingezet worden.

Daarbij is het van belang om de R-ladder van circulariteit te gebruiken, die u in uw beleidsvisie ook heeft opgenomen, waarbij geldt: hoe hoger op de R-ladder, hoe hoger de mate van circulariteit.

In onze gesprekken met de andere provincies kwam ook naar voren dat het belangrijk is om als provinciale overheid te kiezen voor een rol waarin je echt impact kunt hebben en om daarbij te kiezen voor projecten die schaalbaar zijn. Bijna alle provincies kiezen er na een periode van “laat duizend bloemen bloeien” voor om een duidelijke focus aan te brengen in hun inzet voor circulariteit. Ook het betrekken van financiële instellingen wordt door de andere provincies als een belangrijk aandachtspunt genoemd. Bijvoorbeeld boeren willen vaak wel overstappen op circulaire landbouw, maar hebben in de praktijk ook te maken met voorwaarden die banken stellen aan het verstrekken van een lening hiervoor. De provincie zou het gesprek hierover kunnen aangaan met de financiële instellingen in de provincie.

Sociaal-maatschappelijke aspecten verdienen meer aandacht
Daarnaast vragen wij nadrukkelijk aandacht voor de sociaal-maatschappelijke aspecten van circulariteit. Een circulaire samenleving gaat niet alleen over grondstoffen en milieu, over nieuwe verdien- en businessmodellen of anders produceren. Het gaat ook over anders consumeren en daarmee over onze manier van leven en omgaan met elkaar. Hierbij gaat het ook om het stimuleren van bewustzijn bij consumenten over waar en hoe de producten die zij consumeren geproduceerd worden en hoe wij gezamenlijk afval kunnen voorkomen, verminderen en hergebruiken.
De titel van de beleidsvisie Circulaire Samenleving is goed gekozen, maar in de beleidsvisie en uitvoeringsagenda komt het sociaal-maatschappelijke aspect ons inziens nog te weinig terug. Wanneer de provincie daadwerkelijk wil streven naar een circulaire samenleving, dan zou het goed zijn hier expliciet aandacht aan te besteden, zowel in de beleidsvisie als uitvoeringsagenda. In dit verband verwijzen wij graag naar de PCL gastlezing door Kate Raworth over de Donuteconomie, het economische model waarvan sociaal-maatschappelijke en ecologische aspecten onderdeel uitmaken. Zie de link: https://youtu.be/EZHBDZh2KbU.
In de gesprekken die wij met medewerkers van andere provincies voerden kwam naar voren dat zij ervaren dat succesvolle voorbeeldprojecten het enthousiasme en draagvlak voor circulariteit in de provinciale organisatie en de samenleving sterk bevorderen.

Uitvoeringsagenda kan concreter
Graag zouden wij zien dat duidelijker wordt beschreven hoe de maatregelen in de uitvoeringsagenda gaan bijdragen aan de doelen uit de visie. Ook verwachten wij dat uitbreiding van het team dat bij de provincie aan de circulaire opgave werkt, nodig zal zijn. In de provincies die wij verkenden op hun beleid voor circulaire samenleving troffen wij over het algemeen een grotere (kwantitatieve) inzet op het thema aan.

Lessen uit andere provincies
In de aanloop naar dit advies voerden wij gesprekken met projectleiders Circulaire economie uit vijf andere provincies: Noord-Holland, Zuid-Holland, Gelderland, Overijssel en Friesland. Uit deze gesprekken haalden wij de volgende lessen:

- ***Kies voor een heldere inhoudelijke focus op enkele maatschappelijke sectoren***. Zo richt de provincie Gelderland zich op vier “tegels”: Agrofood, Bouw, Consumenten en Maakindustrie.
- ***Kijk heel gericht waar en met welke rol(len) je als provincie verschil kunt maken.*** Zo kijkt de provincie Zuid-Holland met drie brillen:
    - Liggen er kansen die kunnen bijdragen aan de ontwikkeling naar een circulaire maatschappij?
    - Is er sprake van energie in de maatschappij op een bepaald circulair thema?
    - Kunnen we als provincie een verschil maken?
- ***Beleg circulariteit goed in bestuur en organisatie***
  Zo zitten er in de provincie Overijssel naast de programmaleider trekkers in de bestaande beleidsterreinen. Daarnaast zijn er dwarsdoorsnijdende thema’s benoemd, zoals inkoop, beleidsonderzoek en cross-overs. Veel geld voor circulariteit komt uit bestaande budgetten.
- ***Werk regionaal en interprovinciaal samen***. Zo werkt de provincie Noord-Holland regionaal en de provincie Friesland provinciaal samen aan circulair inkopen. De provincie Zuid-Holland bijvoorbeeld werkt samen met de provincie Overijssel aan een circulaire kunststofketen.
- ***Kies zoveel mogelijk voor grotere en/of schaalbare projecten, maar soms ook bewust voor een klein project als dat herkenbaar en aansprekend is.*** Alle provincies ervaren dat een succesvol, aansprekend voorbeeldproject wonderen kan doen voor het maatschappelijk draagvlak voor circulariteit.

Zie de bijlage voor meer informatie uit de gesprekken met de andere provincies.

Tot slot
Wij hopen dat de definitieve visie een duidelijk Utrechts verhaal zal zijn en dat de uitvoeringsagenda concrete maatregelen zal bevatten die bijdragen aan de in de visie gestelde doelen. Zo zal de provincie de koploper kunnen worden, die zij graag wil zijn.

Provinciale Commissie Leefomgeving (PCL)

Leden:
Rudi van Etteger
Bas van de Griendt
Marleen van den Ham
Piet Renooy
Myriam van Rooij
Hugo van der Steenhoven
Alie Tigchelhoff
Fred Vos
Dorien de Wit (voorzitter)

Jonge onderzoekers:
Maarten Koese
Hugo Hegeman
Rosa Koopmans

Secretaris:
Josefine van der Heijde

Geachte voorzitter en leden van Provinciale Staten, 5 maart 2021

Hierbij bieden wij u het PCL advies over Circulaire Samenleving aan. De PCL reageert met dit advies op de Concept beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050 en de concept Uitvoeringsagenda Circulaire Samenleving 2021-2023 van de provincie. In de aanloop naar dit advies hebben wij naast gesprekken met projectleiders Circulair van de provincie Utrecht, ook gesprekken gevoerd met projectleiders Circulair van vijf andere provincies. De resultaten van deze gesprekken zijn verwerkt in het advies en de bijlage.

Wij bieden dit advies ook aan Gedeputeerde Staten aan.

Met vriendelijke groet,

Dorien de Wit,
Voorzitter PCL

Arthur van Schendelstraat 600
3511 MJ Utrecht
030 2567 350
Info@nmu.nl
www.nmu.nl

Gedeputeerde Robert Strijk
Provincie Utrecht
Archimedeslaan 6
3584 BA Utrecht

Utrecht, 14 januari 2021

Betreft: reactie op beleidsvisie en uitvoeringsagenda provincie Utrecht

Geachte heer Strijk, beste Robert,

Middels deze brief willen wij graag reageren op de conceptstukken 'Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050' en 'Uitvoeringsagenda Circulaire Samenleving 2021-2023'. Voor deze reactie hebben we gesprekken gevoerd met partners uit de regio. Allereerst willen wij graag benoemen dat de regio erg te spreken is over de conceptvisie en het uitvoeringsprogramma. Wij zien hier twee documenten die een belangrijke rol gaan spelen bij het aanjagen van de transitie naar een circulaire samenleving in de regio. We feliciteren de provincie ook dat het gelukt is om een uitvoeringsprogramma op te stellen, vanuit de hele organisatie, waarmee circulaire economie een facetbeleid is geworden. Daarnaast zien we nog wat aandachtspunten die we graag willen meegeven. Per document geven we hieronder eerst een algemene reactie, om vervolgens op een paar onderdelen specifieker in te gaan.

<u>Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050</u>
De visie schetst een helder en realistisch beeld. Vooral het feit dat nadrukkelijk wordt gesproken over een systeemtransitie in plaats van een systeemoptimalisatie spreekt ons erg aan. Hiermee wordt zoveel mogelijk een lineaire lock-in voorkomen. Het is cruciaal dat dit zo expliciet benoemd en centraal gesteld wordt. Hiermee wordt benadrukt dat de tijd van oude duurzaamheid (steeds een beetje minder slecht doen) voorbij is en het tijd is voor maatregelen waarmee we een fundamentele verandering inzetten. Dat betekent ook automatisch dat je onderscheid gaat maken tussen incrementele innovatie (ter verbetering en versterking van het huidige systeem) en innovaties met doorbraakkracht en potentie naar een nieuw systeem.

Zichtbaar is dat de visie is opgebouwd vanuit de organisatie, met de verschillende beleidsvelden uit de provincie hierin verwerkt. Dit kan als voorbeeld dienen voor andere overheden. Circulaire economie als thema gaat nu eenmaal de hele organisatie aan, we denken dat de start die hier gemaakt is kan gaan zorgen voor een goede borging in de gehele organisatie van de provincie Utrecht. Het ambitieuze doel van 100% circulair inkopen in 2030 is een mooie inspiratie voor de rest van de regio. De

partners van de Alliantie Cirkelregio Utrecht dragen graag bij aan het behalen van de doelstellingen in de beleidsvisie en ook om deze te implementeren bij de Utrechtse gemeentes en de waterschappen.

Wij roepen daarnaast op tot het formuleren van SMART-doelen voor de beleidsvisie. Bijvoorbeeld op pagina 20 missen we het meetbaar maken van de doelstelling, waarmee een kans blijft liggen: “Het ruimtelijk instrumentarium van de provincie Utrecht wordt ingezet om waardebehoud van gebieden en materialen en, waar mogelijk, waardevermeerdering door functiemenging op gebiedsniveau te realiseren.”

Uitvoeringsagenda 2021-2023

De manier waarop de uitvoeringsagenda per thema is opgesteld is effectief. Het eigenaarschap ligt bij de verschillende concerns. We signaleren dat de ambities en acties uit de uitvoeringsagenda en de geschetste toekomstdoelen in de beleidsvisie beter op elkaar kunnen aansluiten. Een voorbeeld hiervan is het thema circulair inkopen. In de beleidsvisie staat een ambities doel geformuleerd van 100% door de provincie. Circulair inkopen/opdrachtgeverschap wordt in de komende jaren slechts ‘versneld’ in de volgens de uitvoeringsagenda. Hiermee wordt de ambitieuze doelstelling niet gehaald, terwijl we zien dat er in de praktijk daadwerkelijk acties op lopen.

We zijn erg blij met de adaptieve manier waarop het proces rond deze uitvoeringsagenda is ingestoken. Leren en werken in complexe transities kan alleen door te experimenteren en te leren en door fouten te mogen maken. Belangrijk verschil tussen transitie- en programmasturing is het vermogen te kunnen leren en de koers hierop aan te passen. Vaak blijft het leren beperkt tot de voorbeelden zelf en blijft de opwaartse beweging van al die lessen tezamen uit. Een adaptieve aanpak stelt je in staat om als het ware mee te kunnen bewegen met de transitiebeweging zelf. We kijken ernaar uit om dit document regelmatig met elkaar te herzien en aan te scherpen waar nodig. Om de verschillende genoemde acties waar te maken en de samenwerking met de regio te bestendigen zijn wij van mening dat het nodig is dat de provincie ook investeert in mankracht en middelen binnen de eigen organisatie.

Naast het bovenstaande, vielen ons de volgende dingen op:

- De uitvoeringsagenda geeft op een goede en concrete manier handen en voeten aan de vergezichten zoals geschetst in de beleidsvisie. Echter kan de uitwerking nog concreter, zodat de activiteiten ook leiden tot het aanjagen van de transities. Als voorbeeld benoemen we hier de acties gericht op water. We zien tegenstrijdigheden in de genoemde acties. We missen de samenhang en overkoepelende visie op het herstel en duurzaam in stand houden van het systeem, bijvoorbeeld middels een beleidskader ‘Beschermen en benutten grondwater’.

- Een belangrijke spil van de circulaire samenleving is wat ons betreft circulair ondernemerschap. We zouden graag zien dat hier in de uitvoeringsagenda meer op wordt ingezet. De provincie kan een belangrijke rol spelen bij het stimuleren van circulair ondernemerschap. Bijvoorbeeld door:

- Te investeren in het aanstellen van circulaire ketenontwikkelaars, zowel ten behoeve van bestaande ketens als over verschillende ketens heen (sluiten van grondstofketens);

- Te voorzien in cofinanciering voor bedrijven die gezamenlijk willen investeringen in schaalbare ketenaanpakken;
- De inzet van man/vrouwkracht bij de provincie om samen met Alliantie Cirkelregio en ROM/EBU circulair ondernemerschap in de regio aan te jagen. We zien deze activiteiten graag toegevoegd aan het uitvoeringsprogramma.

- We zien dat bij de provincie stevig wordt ingezet op de monitoring van de circulaire economie. De provincie heeft hiermee de rol van data erkend en gekoppeld aan een concrete mijlpaal; voor 2022 alle data op orde. Dit is een mooie en belangrijke ambitie voor de eigen organisatie, maar ook een stimulans voor de regio. Ook in de coalitie monitoring van Cirkelregio Utrecht denken we hier (in samenwerking met de provincie) over na. Wij zijn erg blij met deze focus en zien daar een belangrijk rol voor de provincie in samenwerking met de regio.

- Een activiteit die we nog toegevoegd willen zien is de provincie als lobbyist. Als middenbestuur heeft de provincie hiervoor een sterke positie naar het Rijk en naar Europa over zaken als beleid, wetgeving, heffingen, regulering en subsidies. We ervaren veel knelpunten rondom deze zaken, die een circulaire economie in de weg zitten.

- Regionale grondstoffenstrategie: Wij voorzien een belangrijke rol voor een dergelijke strategie in de regio en zijn blij met dit initiatief. We missen hierin de organische grondstoffen (bijvoorbeeld maaisel en hout), ten behoeve van de economische potentie voor de regio op deze stromen en zien deze graag toegevoegd.

- We zijn blij met de vele voorgenomen acties op het gebied van biologische materialen, bijvoorbeeld het opnemen van circulariteit bij de bossenstrategie, de proefpolder kringlooplandbouw en het toevoegen van circulaire acties aan de actie-agenda klimaatadaptatie en landbouw. Het is noodzakelijk dat de provincie meer activiteiten ontplooit op het gebied van de biobased economy, door bijvoorbeeld het eigen maaisel circulair te verwerken en te proberen de regionale houtketen circulair te maken en hierin een leidende rol pakt. Het is belangrijk om dit in samenhang te doen met de energietransitie, om te voorkomen dat biobased materialen laagwaardig worden ingezet (bijvoorbeeld in de vorm van verbranding) en niet meer beschikbaar zijn voor de hoogwaardige toepassingen, zoals isolatiematerialen en ter vervanging van fossiele brandstoffen.

- Tot slot wijzen we erop dat het belangrijk is om deze visie en uitvoeringsagenda te verbinden aan de Provinciale omgevingsvisie. Met deze documenten is een nadere invulling gegeven

aan de manier waarop circulariteit een plek heeft gekregen in de concept-omgevingsvisie, die binnenkort wordt vastgesteld.

Graag blijven we in gesprek over bovenstaande suggesties en blijven we samen met de provincie Utrecht werken aan een circulaire samenleving.

Met vriendelijke groet,

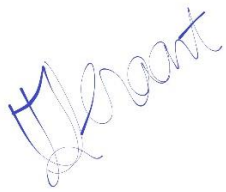

Josja Veraart
Adjunct-directeur NMU
Voorzitter Alliantie Cirkelregio Utrecht[1]

1. Alliantie Cirkelregio Utrecht is het Utrechtse samenwerkingsverband van organisaties die de handen ineen hebben geslagen om toe te werken naar een circulaire samenleving. De deelnemers zijn de provincie Utrecht, gemeentes Utrecht, Amersfoort en Veenendaal, Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden, samenwerkingsverband U16, EBU, Cirkelstad, USI en de NMU.

Living Lab Regio Foodvalley Circulair

Reactie Beleidsvisie Circulaire Samenleving provincie Utrecht| 18 januari 2021|

Geacht college van gedeputeerde staten,

Met belangstelling en waardering hebben wij kennisgenomen van de Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050 van de provincie Utrecht. Als Living Lab Regio Foodvalley Circulair onderschrijven wij van harte de ambities en doelstellingen van de provincie Utrecht.

In de Regio Foodvalley zijn wij een levende leeromgeving met zo'n 50 partners uit bedrijfsleven, onderwijs en overheden. We richten ons op het creëren van samenwerking in ketens en in het netwerk van de triple helix. Als kernactiviteit organiseren we regelmatige bijeenkomsten in de vorm van werkplaatsen op de thema's Bouw, Industrie, Voedselverspilling, Waterstof en Meetbaarheid van circulariteit. Dit zijn allemaal thema's die we ook zien terugkomen in de beleidsvisie van de provincie Utrecht en we geloven dat we door kennisdeling, goede projecten en de juiste ondersteuning kunnen komen tot impact en toekomstbestendige oplossingen die de samenleving circulair gaan maken. Voor innovatie is de ontwikkeling van de circulaire economie een van de motoren en koplopers. We zeggen graag onze steun en samenwerking met de provincie en haar partners toe en willen zoeken naar toegevoegde waarde voor elkaars activiteiten en doelstellingen.

Mogelijkheden voor samenwerking

In de reactie die u van de gemeente Veenendaal ontvangt staat al veel genoemd over het Living Lab en de wens om nauw samen te blijven werken met de provincie Utrecht omdat veel van de doelen overeen stemmen. Wij sluiten ons aan bij die reactie. En willen graag als Versnellingskamer (zijnde het dagelijks bestuur) van het Living Lab een aantal mogelijkheden voor samenwerking concretiseren.

De samenwerking met de provincie Utrecht zetten wij graag voort en willen we graag versterken op een aantal thema's en activiteiten:

- Er is goede samenwerking op het thema Waterstof (met focus op transport en logistiek), in de organisatie van bijeenkomsten en afstemming van instrumenten. Graag komen we in 2021 tot uitvoering van projecten zoals vulpunten en een vloot van voertuigen op waterstof. Een goede propositie zoals een transportcorridor door Midden-Nederland, financiële steun en samenwerking op het aanjagen van projecten is daarin gewenst.
- De gedeputeerde Economie, Robert Strijk, heeft zitting in onze Circulaire Raad als ambassadeur en aanjager van het Living Lab en de circulaire economie. We geloven dat het verbinden van inspiratie, kennis en netwerk een belangrijke bijdrage levert aan de doelstellingen van zowel Utrecht als het Living Lab. Inbreng van casussen, eigen praktijkervaring, ondersteuning van elkaars activiteiten en verspreiden van goede voorbeelden is daarin behulpzaam.
- Voor het thema meetbaarheid en monitoring staan we beiden nog aan het begin, maar we vinden elkaar in de urgentie en de gezamenlijke zoektocht naar bruikbare data en indicatoren. Graag bieden we aan om in de Regio Foodvalley (waar mogelijk samen) pilots en onderzoeken te doen om de voortgang van de circulaire economie voor zowel ondernemers als overheden te kwantificeren en inzichtelijk te maken.

- In de Regiodeal van de Regio Foodvalley wordt nauw met Utrecht samengewerkt, o.a. in onderzoeken met de Hogeschool Utrecht en de Universiteit Utrecht. Voor circulaire economie is daar vooral voeding een belangrijk thema. Kringlooplandbouw, gebruik van reststromen, voedselverspilling en korte ketens zijn nadrukkelijk ook thema's in de beleidsvisie en het Living Lab. We nodigen de provincie Utrecht uit om samenwerking op te starten binnen deze thema's en om verbinding te zoeken om krachten te bundelen met ons en onze partners. Ook de benutting van (de opgehaalde kennis binnen) projecten van de regiodeal is in ons gezamenlijk belang.
- In uw beleidsvisie noemt u de relatie tussen energietransitie en circulaire economie. De Regio Foodvalley wordt zich steeds bewuster van die relatie wat betreft gebruik van materialen, ontwerp (o.a. van windmolens), recycling, maar ook wat betreft toekomstige opties zoals waterstof. Wij willen graag kennis vanuit de provincie benutten om een goede verbinding te maken en om bij te kunnen dragen aan een energievoorziening die ook duurzaam is op lange termijn.
- Voor het thema Bouw werkt ook de Regio Foodvalley met Cirkelstad samen en onze werkplaats Bouw valt samen met Cirkelstad Veenendaal. Onzes inziens zijn de vraagstukken in heel Nederland overlappend en is een goede gezamenlijke agenda, over regio en provinciegrenzen heen van belang. Laten we zoveel mogelijk kennis delen, bij elkaar 'in de keuken kijken' om ervaring op te doen en vooral de marktpartijen (in de gehele keten) uitdagen en activeren om een circulaire bouweconomie te ontwikkelen. Laten we daarin ook niet vergeten dat de inkoopkracht van overheden en de sturingsmechanismen bij o.a. GWW en opdrachtgever daarin een grote impuls kan zijn. De circulaire aanbesteding van de gemeente Veenendaal rondom het Integraal Kindcentrum is hier een uitstekend voorbeeld van.
- Er liggen grote kansen bij de (her)ontwikkeling van bedrijventerreinen tot knooppunten van circulair gebruik van grondstofstromen. We denken hier o.a. aan recycling, hergebruik van materialen en circulaire ambachtscentra. We juichen een concrete collectieve aanpak voor circulaire bedrijfsterreinen toe en zouden daar graag met de provincie Utrecht over verder praten.

Wat is het Living Lab en waar werken we aan?

Het Living Lab Regio Foodvalley Circulair is begin 2019 gestart als triple helix netwerk in de Regio Foodvalley met als doelstellingen: (1) duurzamer grondstofgebruik (2) meer concurrerend vermogen en (3) groei als innovatieve kennisregio. We hebben op dit moment zo'n 50 partners uit bedrijfsleven, onderwijsinstellingen en overheid. In de regio Foodvalley doen alle gemeenten mee, alle onderwijsinstellingen op MBO, HBO en WO niveau (en ook middelbare scholen en praktijkonderwijs) en veel bedrijven uit verschillende sectoren. Financiering van het Living Lab wordt door de partners geleverd. De provincie Utrecht heeft ons in 2019 en 2020 financieel ondersteund en met die middelen zijn wij in staat geweest om werkplaatsen in te richten en thema's uit te werken. Daar zijn we heel dankbaar voor. Ons Living Lab Regio Foodvalley Circulair bestrijkt twee provincies en dat zorgt voor extra dynamiek. Ook met de provincie Gelderland onderhouden wij goede contacten.

Innovatie en onderwijs

Vanaf 2021 hebben wij vanuit de MKB-deal tussen het ministerie EWI en de regio Foodvalley extra budget om specifiek voor MKB-ondernemers hulp en kennis bij innovatie te bieden. We willen daar nadrukkelijk ook het onderwijs bij betrekken. Aansluitend bij de doelen van de provincie wil het Living Lab projecten opwerken met een directe impact op het verminderen van het gebruik virgine grondstoffen en CO2. Daarnaast zorgt ons programma voor innovatie, nieuwe verdienmodellen,

samenwerking in de keten en versnelling van de transitie naar een circulaire economie. Om dit goed te kunnen doen is veel inzet nodig om:

- bedrijven echt te kunnen helpen met projecten;
- samenwerking in ketens te organiseren;
- kennis te delen;
- goede voorbeelden als inspiratie in te zetten;
- expertise toe te voegen;
- onderzoek te doen.

Deze inspanningen zijn een basis onder de circulaire economie, die bij uitstek in de regio plaatsvindt, zeker omdat de Regio Foodvalley een hoge en kansrijke MKB concentratie heeft.

Sterker uit de crisis

Ondernemers en zeker onze MKB partners zijn voor ons nog een reden om deze reactie aan u toe te doen komen. In de COVID-19 crisis waar wij ons in bevinden zijn veel bedrijven in zwaar weer geraakt. De financiële positie van veel ondernemers is verzwakt en de toekomst is onzeker. Er zijn echter ook kansen: het ontwikkelen van nieuwe verdienmodellen, herbezinning op motivatie en uitgangspunten, samenwerking met anderen, extra onderzoek en de behoefte aan creativiteit en nieuwe projecten zijn daar belangrijke aspecten in. We zien dat ook in onze praktijk: bedrijven die aankloppen met ideeën, met vragen naar kennis, partners en studenten en met behoefte aan nieuwe mogelijkheden en perspectief. We kunnen onzes inziens zeker volgens het motto 'building back better' gaan bouwen aan een nieuwe circulair georiënteerde bedrijvigheid en bedrijven helpen sterker uit de crisis te komen. Met minder afhankelijkheid van grondstoffen van ver, met minder verspilling en verlies, met samenwerking en inzicht in de gehele keten, met nieuwe impulsen vanuit onderwijs en onderzoek, met robuuste verdienmodellen en met transparante en meetbare bedrijfsvoering. Dat is waar we als Living Lab aan bij willen dragen en waar de circulaire economie een versnelling door kan krijgen. Dit geldt overigens ook in de huidige situatie al, waar we o.a. de EFRO/REACT gelden en andere budgetten zouden willen benutten om projecten te versnellen. En waar overheden wellicht projecten en investeringen naar voren kunnen halen om bedrijven goed en duurzaam aan de slag te helpen. En waar we versterken waar circulaire ontwikkelingen aan de oppervlakte komen. De kern van 'sterker uit de crisis' ligt in het kijken naar wat versnelt, versterkt en naar voren gehaald kan worden om niet alleen de crisis te boven te komen maar ook duurzaamheid en een gezonde economie te bevorderen. Daarbij is het Living Lab een van de bouwstenen omdat dit een lopende aanpak is die tot verduurzaming leidt en waar al eigenaarschap van bedrijven zit. We dagen de provincie Utrecht uit om methodieken en instrumentarium te ontwikkelen om het 'building back better' vorm te geven en concreet te maken. Wij zeggen daar op regionale schaal graag onze inzet op toe.

Tot slot

Provincie en regio zijn complementair en werken in dezelfde richting. Dat is duidelijk merkbaar voor de provincie Utrecht en het Living Lab Regio Foodvalley Circulair. We kunnen voor de ontwikkeling van de Circulaire Economie niet zonder elkaar en vullen elkaar aan. We wensen de provincie Utrecht veel succes en kracht toe om aan de slag te gaan met haar beleidsvisie op weg naar de gezamenlijke circulaire toekomst.

Hoogachtend,
De Versnellingskamer Living Lab Regio Foodvalley Circulair

Mariska de Kleijne (directievoorzitter Rabobank Vallei en Rijn, voorzitter van de Versnellingskamer)

Wim Werkman (vicevoorzitter van de Federatie Ondernemerskringen Valleiregio (FOV), vicevoorzitter Versnellingskamer)

Rien Komen (College van Bestuur AERES)

Marco Verloop (wethouder Veenendaal)

Carolien Huisman (programmamanager Living Lab)

Holmer Doornbos (strategisch adviseur van Regio Foodvalley)

Herman van Rijnbach (beleidsmedewerker gemeente Veenendaal)

Bart Steman (secretaris Living Lab)

insert

maakt de cirkel rond

Gedeputeerde Staten van Utrecht
Pythagoraslaan 101
3584 BB Utrecht
t.a.v. de heer R. Strijk

Veenendaal, 2 maart 2021

Betreft: Reactie op de uitnodiging om te reageren op het concept van de beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050

Geachte heer Strijk,

Naar aanleiding van de uitnodiging om te voorzien in een reactie op de Concept Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050, doen wij u als reactie hierop dit schrijven toekomen.

Uit de Concept Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050 blijkt dat de Provincie Utrecht ambitieus is op het gebied van circulariteit. Zo wil de Provincie Utrecht de circulaire transitie stimuleren, vanuit haar rol als regionaal opdrachtgever en beleidsmaker. Ook benadrukt zij de rol van ondernemers, aangezien zij met het bieden van hun producten en diensten circulariteit vertalen naar de praktijk.

In de Concept Beleidsvisie wordt eveneens de rol van digitalisering in de circulaire transitie benoemd. Hierbij wordt het voorbeeld van digitale platformen aangehaald, die vraag en aanbod van herbruikbare materialen en grondstoffen bij elkaar brengen. De eerste stap hierin is dan ook het inzichtelijk krijgen van de materialen- en grondstoffenvoorraad in de bestaande openbare ruimte, gebouwde omgeving en groen. Deze vormen met elkaar namelijk één grote materialen- en grondstoffenbank. Hier herkent Stichting Insert haar rol met de diensten en producten die zij levert. Graag geef ik u daarom verduidelijking over hoe wij de voorraad inzichtelijk maken en de kansen die dit biedt. Dit als een mogelijke aanvulling, verrijking of verdieping op uw visie.

De werking van digitale marktplaatsen (intern of publiek)
De digitale marktplaatsomgeving die wij faciliteren geeft inzicht in de huidige materialen- en grondstoffenbank. Vanuit materialen- en grondstoffeninventarisaties van de huidige openbare ruimte, gebouwde omgeving en groen, worden de foto's van de herbruikbare producten en materialen met aanvullende omschrijvingen, periode, locatie van beschikbaarheid en sectorcodes (bijv. STABU, RAW), toegankelijk gemaakt in de digitale marktplaatsomgeving.

De materialen en grondstoffen kunnen op deze digitale marktplaats zowel publiek toegankelijk worden gemaakt, maar ook intern (als een intranet omgeving) voor zij die daar toestemming voor hebben. Denk hierbij bijvoorbeeld aan projectleiders, werkvoorbereiders, ontwerpers en anderen binnen een gemeente. Op de interne marktplaats kunnen bijvoorbeeld ook gemeenten onderling vrijkomende **product- en materiaalstromen uitwisselen**. Vanuit de publieke rol van de overheden mogen zij namelijk geen materialen verkopen, maar wel in de eigen gemeente elders gebruiken, uitruilen met andere gemeenten of verkopen aan andere gemeenten. Dit gebeurt al in de praktijk. Een voorbeeld hiervan is al een interne marktplaats van zeven gemeenten in Gooi en Vechtstreek die inmiddels al een aantal maanden actief is. Een ander voorbeeld is de interne marktplaats van de circulaire ontwikkelgebieden in Amsterdam Buiksloterham en Amsterdam Noord.

De kansen van inzicht in de lokale beschikbaarheid van materialen en grondstoffen
Ook kan inzicht in de lokale materialen- en grondstoffenvoorraad de eerste stap zijn naar het uitrollen van concrete **lokale, circulaire ketens**. De voorraad vormt namelijk een bron van rijke informatie voor (toekomstige) ondernemers om een business case te bedenken voor de vrijkomende materialen en grondstoffen.
Zo zijn er bijvoorbeeld al fysieke locaties (zogenoemde *hubs*) ingericht waar circulaire materialen kunnen worden opgeslagen die uit projecten komen en/of waar mogelijk een bewerking plaatsvindt.

Zoals verschillende refurbishment activiteiten als het schoonmaken en herzagen van materialen om ze te doen upgraden naar zo-goed-als-nieuw. Deze activiteiten kunnen vaak goed worden uitgevoerd door **mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt t.b.v. re-integratie**. Deze materialen of producten vinden dan hun weg naar groothandels of aannemers. Voorbeelden hiervan zijn gerefurbished plafondplaten, geschuurde en verzaagde houten balken en schoongemaakte hangsloten.

Plesmanstraat 5
3905 KZ Veenendaal
T 0318 – 247 742
Postbus 509
3900AM Veenendaal
info@insert.nl
www.insert.nl
IBAN NL14RABO0335072917
BIC/SWIFT RABONL2U
KvK 73085065 Utrecht

Daarnaast leert de praktijk dat opdrachtgevers aannemers ook beter kunnen aansturen op hergebruik als de materialen- en grondstoffenvoorraad al inzichtelijk is. Zo weten de aannemers al wat er (toekomstig) beschikbaar is, voorafgaand aan een aanbesteding. Aannemers kunnen dan bijvoorbeeld verzocht worden een aanbieding te doen waarin zoveel mogelijk gebruik gemaakt wordt van materialen in de (lokaal) inzichtelijke materialen- en grondstoffenbank. Idealiter, is er dan ook de ruimte om de opdrachtnemende partijen vroegtijdig met elkaar in contact te laten komen (bijv. in een bouwteam). Dit bevordert ketensamenwerking.

Zo geven een inzichtelijke materialen- en grondstoffenbank, digitale marktplaatsen (intern of publiek) en het creëren van lokale hubs, op hun beurt invulling aan **circulaire gebiedsontwikkeling**. Inzicht in de lokale beschikbare digitale voorraad is daarmee het startpunt om gebiedsgericht circulair te kunnen ontwerpen. Door daarnaast materialen- en grondstoffenbanken van meerdere gebieden en steden integraal aan elkaar koppelen, ontstaat opschaling. Dit is precies nodig om voldoende tractie van circulaire materiaal- en grondstoffenstromen te gaan genereren.

Kortom, als we **inzicht hebben in de grondstoffenvoorraad** biedt dit mogelijkheden om de **levensduur** van materialen in de keten te **verlengen** en **lokaal en inclusief werkgelegenheid te creëren**. Dit bespaart primaire grondstoffen en de bijbehorende emissies en biedt werkgevers en werknemers nieuwe kansen. Zo draagt dit bij aan de ontwikkeling van de Provincie Utrecht tot een circulaire gebiedsregio.

De kansen voor de Provincie Utrecht
Een concreet subdoel voor de Provincie zou kunnen zijn om gemeenten actief te bemoedigen om openbare ruimten, welke voor de komende jaren opnieuw zullen worden ingericht (o.a. ook vrijkomende agrarische bebouwing), nu al te inventariseren. De middelen zijn al voorhanden om hier mee te aan de slag te gaan. Zoals eerder uitgelegd, kan dit gemeenten helpen in hun **circulaire aanbestedingen**. Zij kunnen dan voorafgaand aan de stedelijke vernieuwing tonen wat er aan materialen (in eigen en omliggende gemeenten) beschikbaar is in de (lokale) materialen- en grondstoffenbanken.

Stichting Insert
Samenwerking vanuit een stichting zonder winstoogmerk en niet in bedrijfsvorm, biedt hierbij voordelen. Dit om als onafhankelijke partij en kennispartner, de verbinding te maken voor de U10 gemeenten in de Provincie, maar ook breder met andere partijen.

Wij zien dan ook kansen om **educatie** hierin een plek te geven. Zo zijn circulaire projecten en hubs bij uitstek plekken waar vakmensen opgeleid kunnen worden in circulariteit. Daarnaast kunnen publicaties en publiciteit van de circulaire (keten)projecten helpen om marktpartijen te laten inzien hoe circulaire gebiedsontwikkeling plaatsvindt in de praktijk. Dit draagt actief bij aan **bewustwording en opschaling van de circulaire economie.** Hierbij zouden wij graag met de Provincie Utrecht en U10 gemeenten willen kijken naar de mogelijkheden.

Stichting Insert zou daarin een verbindende rol kunnen spelen op het gebied van werkgelegenheid, SROI, met in Veenendaal een beschikbaar Experience Center en auditorium waar scholingen, trainingen ed. gegeven kunnen worden. Denk hierbij ook aan het aanleren van nieuwe vaardigheden van mensen in de bouw en opleiding te gaan bieden om bouwers een certificaat te laten halen om circulair te gaan demonteren. Hier kunnen zij dan direct in het werkveld mee aan de slag.

Wij hopen u met deze brief een aanvullend perspectief te hebben gegeven over de rol van gedigitaliseerde materialen- en grondstoffenbanken en hoe deze kunnen bijdragen aan circulaire gebiedsontwikkeling. Wellicht inspireert deze u tot verdere verdieping en uitwerking van uw visie en bijbehorende actiepunten. Daarnaast zouden wij de Provincie Utrecht graag uitnodigen voor een gesprek en rondleiding in ons Experience Center en auditorium in Veenendaal, waar u live de toepassing van circulariteit kunt beleven. Uiteraard met inachtneming van gepaste COVID-19 maatregelen.

Hoogachtend,

Peter Kreukniet
Programmamanager Circulair
Stichting Insert

Servicepunt Circulair

Arthur van Schendelstraat 600
3511 MJ Utrecht
030 2567 350
Info@nmu.nl
www.nmu.nl

Provincie Utrecht
Archimedeslaan 6
Postbus 80300
3508 TH Utrecht

Utrecht, 27 januari 2021

Beste gedeputeerde Robert Strijk,

Middels deze brief reageren wij graag op de conceptstukken ‘Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050’ en ‘Uitvoeringsagenda Circulaire Samenleving 2021-2023’. Dit doen wij vanuit onze rol als bemensing van het ‘Servicepunt Circulair’. Dit is een landelijke vraagbaak voor initiatiefnemers en ondernemers met vragen over de circulaire economie. In 2019 is het Servicepunt Circulair regionaal uitgerold om Utrechtse initiatiefnemers te ondersteunen. Middels deze reactie spreken we niet namens de circulaire ondernemers van Utrecht, maar door onze ervaring in het werken met deze bevlogen groep, hebben wij wel een goed beeld van wat er voor deze groep gewenst is. De initiatiefnemers die wij spreken en ondersteunen, geven regelmatig aan dat ze veel met lokale en regionale overheden te maken hebben, bijvoorbeeld voor het krijgen van de juiste vergunningen, het vinden van de juiste locatie of het vinden van financiering. Daarom zijn wij verheugd dat de provincie leiderschap toont door het opstellen van deze beleidsvisie en uitvoeringsagenda voor de circulaire economie.

Graag zouden we met deze reactie in willen gaan op het hoofdstuk 3.5 uit de *beleidsvisie*, over Circulaire Economie en Ondernemerschap. In dit hoofdstuk staat het volgende beleidsdoel genoemd: “Het regionale economische systeem is innovatief en koploper in vernieuwende ketensamenwerking. De basis wordt gevormd door een regionale afzetmarkt voor circulaire producten en diensten, en een investeringsklimaat gericht op meervoudige waardecreatie. Circulaire accountingconcepten en -methodes zijn vastgesteld waarmee financieel rendement op korte termijn kwantitatief en monetair wordt afgewogen tegen ecologisch en sociaal rendement op lange termijn.”
Wij spreken hierbij ons enthousiasme uit over dit beleidsdoel en dragen met het Servicepunt Circulair graag bij aan het behalen van deze doelstelling. Met name het tweede deel van het beleidsdoel vormt een grote uitdaging, waar elders in de beleidsvisie treffend over gesproken wordt: het gaat om een systeemverandering, een grote omslag. Wij merken dagelijks dat het huidige financiële systeem moeilijk kan omgaan met innovatieve en nieuwe businessmodellen. Het blijkt bijvoorbeeld in de praktijk vaak lastig om reguliere financiering te vinden voor een bedrijf wanneer gewerkt wordt met grondstoffen die in de lineaire economie als afvalstoffen worden gezien. Wij werken graag mee aan een wereld waarin ecologisch en sociaal rendement op de lange termijn belangrijker worden.

In de *uitvoeringsagenda* staan activiteiten genoemd ten behoeve van het behalen van dit beleidsdoel. Zo wordt gesproken over een 0-meting circulair ondernemerschap. We zien graag dat met deze nulmeting vaart gemaakt wordt. Het is in de circulaire economie lastig om de voortgang te monitoren. Simpelweg omdat de referentiewaarden niet beschikbaar zijn. Het zou waardevol zijn, als deze nulmeting dit jaar tot stand komt en de monitoring bijgehouden wordt in onder meer de Staat van Utrecht.

Voor de overige activiteiten benadrukken we nogmaals het belang van regionale samenwerking en het Servicepunt Circulair. Dit instrument, waar de provincie aan bijdraagt, kan goed worden ingezet voor onder meer het bieden van ondersteuning aan startups, het ontwikkelen van nieuwe samenwerkingsverbanden, en het organiseren van netwerkevents.

Hierbij benadrukken we de rol die de provincie als opdrachtgever van de omgevingsdiensten vervult. Door deze opnieuw te definiëren, kan de provincie een stimulerende rol vervullen in het mogelijk maken van circulaire en innovatieve bedrijven en projecten. We zouden graag zien dat deze rol toegevoegd wordt aan het hoofdstuk ‘Economie’ in de uitvoeringsagenda.

Wij zien als grote uitdaging voor de komende jaren om de ‘middenmoot’ te gaan betrekken bij de transitie naar de circulaire economie. Veel van de activiteiten van het Servicepunt Circulair zijn gericht op het ondersteunen van koplopers. Om de echte transitie te maken, moeten reguliere (MKB)-bedrijven ook meegenomen worden. Dit vereist een meer proactieve aanpak door het aanreiken van mogelijkheden en het ondersteunen van de eerste stappen. Graag zouden wij daar samen met de provincie en de andere partners van het Servicepunt Circulair aan werken in 2021 en daarna.

Met vriendelijke groet,

Namens de projectleiders van het Servicepunt Circulair,

Tim Bulters

Projectleider Circulaire Economie Natuur en Milieufederatie Utrecht

TECHNOLOGIERAAD REGIO UTRECHT
Signaleert, stimuleert en brengt samen

Geachte heer Strijk, beste Robert,

Met veel enthousiasme hebben we kennis genomen van de Beleidsvisie circulaire samenleving 2050 van de Provincie Utrecht en graag gaan we in op de uitnodiging een reactie hierop te geven.

Wij onderschrijven de visie van de Provincie Utrecht op de circulaire samenleving. De aandacht voor een circulaire economie zien we terugkomen in alle, bij ons aangesloten, sectoren.

De Technologieraad Regio Utrecht wil de Provincie ondersteunen de doelstellingen te bereiken. Dit doen wij allereerst door de visie en ambities actief uit te dragen en het verbinden van reeds lopende initiatieven op dit thema. Hierdoor kunnen bestaande resultaten ook worden ingezet in een voorlichtingsfunctie.

In de uitwerking van de visie zien we graag meer aandacht voor de rol van de keten van het onderwijs, waarin nauw wordt samengewerkt met overheden en bedrijfsleven. Dit is in onze optiek essentieel voor het behalen van de doelstellingen.

Onze leden en hun achterban hebben ruime ervaring met het opzetten van duurzame samenwerkingsverbanden (PPS) op diverse actuele en maatschappelijke thema's als zorgtechnologie, energietransitie en duurzame mobiliteit. Wij zouden dit graag ook actief willen stimuleren op het thema circulaire samenleving, met ondersteuning van de Provincie. Hierdoor kunnen we onder meer een analyse uitvoeren naar wat de markt vraagt naar vaardigheden, kennis en kunde omtrent circulaire economie en zorgen voor een passend en actueel onderwijsaanbod.

Daarnaast zien wij kansen in de organisatie van bijvoorbeeld challenges voor studenten van MBO, HBO en WO als middel om enerzijds innovatiekracht binnen het onderwijs en bedrijfsleven te vergroten en anderzijds bewustwording te creëren. De Provincie Utrecht kan een rol spelen in de verduurzaming van deze manier van innoveren in de regio.

Ten aanzien van een verder invulling van de voorlichtingsfunctie door het onderwijs, zien wij ook mogelijkheden in een samenwerking tussen de startup community in de regio, de Dutch Game Garden en partijen als de HKU en het MBO voor het onderzoeken naar de inzet van bijvoorbeeld gamification als middel.

Tenslotte zien we een rol voor de Provincie Utrecht in het inkoopproces. Het juridificeren van circulariteit in het inkoop- en aanbestedingsproces door de Provincie Utrecht stimuleert het gedachtengoed en dient tegelijkertijd als voorbeeld voor andere (publieke) aanbestedingen.

Kortom, de Technologieraad Regio Utrecht, ziet veel kansen in het praktisch maken van de visie en doelstellingen door een nauwe samenwerking tussen kennis- en onderwijsinstellingen, het bedrijfsleven en overheden. Hiermee kunnen we een stap maken van een globale ontwikkeling naar een regionale invulling.

We gaan over bovenstaande punten graag verder in gesprek met de Provincie Utrecht.

Met vriendelijke groet,

namens de leden van de Technologieraad Regio Utrecht,

i.o.

Pim van den Berg

Voorzitter Technologieraad Regio Utrecht

Postadres Postbus 85057, 3508 AB Utrecht

Aan
Gedeputeerde Robert Strijk
Provincie Utrecht
Archimedeslaan 6
3584 BA Utrecht

Uw referentie

Onze referentie

Telefoon
+31 (0)30 253 7206

E-mail
usi@usi.nl

Website
www.usi.nl

Datum
14 januari 2021

Onderwerp
Reactie op beleidsvisie en uitvoeringsagenda provincie Utrecht

Geachte heer Strijk, beste Robert,

Graag reageer ik namens het Utrecht Sustainability Institute op de conceptstukken 'Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050' en 'Uitvoeringsagenda Circulaire Samenleving 2021-2023'.

Met waardering kijken wij terug op het proces waarmee de beleidsvisie en uitvoeringsagenda tot stand zijn gekomen. Ons inziens is dit proces zorgvuldig verlopen en zijn zowel de eigen organisatie, als veel en uiteenlopende stakeholders en deskundigen, binnen en buiten de regio Utrecht, bij de beleidsontwikkeling betrokken.

Als USI hebben we aan dit proces een bijdrage kunnen leveren door 35 externe duurzaamheids-deskundigen met ons te laten reflecteren op de bestaande en toekomstige circulaire ambities voor de verschillende beleidsvelden van de provincie. Dit op verzoek van en samen met het team Circulaire Economie van de Provincie Utrecht. We lieten de deskundigen ook meedenken in hoe deze ambities op termijn kunnen worden vormgegeven, en hoe ze in de periode 2021-2023 kunnen worden uitgewerkt, tot indicatoren aan toe. Het is goed te zien hoe gezamenlijk geformuleerde ambities hun beslag hebben gekregen in de uiteindelijke beleidsvisie en uitvoeringsagenda. Een aantal punten hieruit wil ik graag onderstrepen.

- Het belang van **regionale samenwerking** om de circulaire economie in onze regio waar te maken. Keer op keer zien wij dat overheden, ondernemers en onderzoekers elkaar opzoeken om dit complexe en multi-facet thema te vertalen naar heldere handelingsperspectieven. Sleutelwoorden daarbij zijn slim samen starten, kennis uitwisselen, elkaar inspireren. Deze uitwisselingen komen niet tot stand zonder een structuur die verbindingen legt en partijen motiveert tot concrete resultaten te komen. De Alliantie Cirkelregio Utrecht biedt deze structuur. Het is goed dat de provincie de alliantie als aanjager waardeert, dat zij hierin participeert en de continuïteit en professionalisering van de alliantie ondersteunt.

- Het belang van het bewust opzoeken en toepassen van **vernieuwende oplossingen** en werkwijzen, op gebieden uiteenlopend van duurzaam bouwen tot duurzaam opdrachtgeverschap. Overheden zoals de provincie kunnen zich opstellen als launching customer voor deze vernieuwende werkwijzen en oplossingen en het is goed dat de provincie hierin andere overheden wil voorgaan.
- Het belang van **gezamenlijke doelstellingen** binnen de regio Utrecht. Immers, willen we stappen maken, dan moet de stip op de horizon duidelijk zijn. Met de doelstelling van 100% circulair inkopen in 2030 biedt de beleidsvisie hiertoe een goede start. Echter, deze doelstelling is in het uitvoeringsprogramma niet sterk uitgewerkt; het komt eropaan dat een dergelijke doelstelling wordt vertaald in meetbare doelen die jaarlijks kunnen worden geëvalueerd. Willen we daarbij efficiënt werken en ook onze partners een wenkend perspectief bieden, dan werken Utrechtse overheden samen om gemeenschappelijke circulaire doelen te stellen. Om van elkaar te leren; om onze ondernemers te laten weten welke duurzame oplossingen zij kunnen aanbieden; om gezamenlijk open te staan voor innovatieve circulaire oplossingen.
- Het belang van monitoring en **harmonisatie van monitoring** bij de Utrechtse overheden. Willen we weten hoever we zijn gevorderd, dan moeten we indicatoren durven gebruiken om onze circulaire doelen te operationaliseren en meetbaar te maken. In de Uitvoeringsagenda staat dat de provincie digitalisering en het kennen en beheren van de juiste data belangrijk vindt. De doelstelling 'voor 2022 alle data op orde' ondersteunen wij van harte. Wij willen daarbij onderstrepen dat het niet alleen moet gaan om data van de eigen organisatie, maar ook van huishoudens, bedrijven en andere organisaties in onze regio. Verder adviseren wij van harte om de Staat van Utrecht te continueren en hier circulaire doelstellingen en data aan toe te voegen.
- Om te weten waar we staan en waar we naartoe willen is van belang de circulatie van materialen en grondstoffen in onze provincie te kennen. Daarom juichen wij toe dat de provincie een **grondstofstroomanalyse** laat maken. Het is logisch daarbij te starten met de prioritaire stromen, d.w.z. stromen met een flink volume en economisch potentieel. Van belang is om na het slim starten ook de aard en volumes van kleinere stromen te kennen met wellicht minder economisch potentieel, maar wel een grote milieu-impact omdat ze schaars of toxisch zijn.

Als partner van de Alliantie Cirkelregio Utrecht dragen wij graag bij aan het behalen van de doelstellingen in deze beleidsvisie. En aan het betrekken en inspireren van andere Utrechtse overheden, ondernemers en onderzoekers hierbij, met als gemeenschappelijk doel om deze doelstellingen te operationaliseren, delen en realiseren.

Zodat we in 2050 zijn wat we nu ambiëren: Circulaire Topregio Utrecht.

Hoogachtend,

Dr ir Carolien van Hemel

Utrecht Sustainability Insitute

5 januari 2021

Hierbij onze reactie op de beleidsvisie. Veel herkenbaarheid, maar dat lees je ook terug in onze reactie.

- P4. Dit document dient nadrukkelijk in het licht te worden bezien van een langetermijntransitie, niet als uitwerking van een project. Daarom vormt circulariteit in de (Ontwerp) Omgevingsvisie provincie Utrecht (OpU) net als gezondheid, veiligheid en inclusie, een rode draad die door alle zeven thema's van de OpU heen loopt.
  Dit onderschrijven wij.
- P4. De hoofdvraag is: Hoe reduceren we het gebruik van primaire abiotische grondstoffen? Welke oplossingen zorgen ervoor dat we minder nieuwe producten en materialen nodig hebben om in onze behoeften te voorzien, dat onze spullen langer meegaan, dat er vernieuwende ketensamenwerking ontstaat, dat materialen in gebruik blijven en geen afval worden?
  Wij ondersteunen dit gedeeltelijk. Circulaire economie zien wij als een middel, om te zorgen voor het maximaal behouden en toevoegen van waarde in de keten en het voorkomen van externaliteiten. De Rijksdoelstelling as such (halvering verbruik primaire grondstoffen steunen wij niet, omdat dit kan leiden tot het vergroten van emissies en verminderen van het behoud van waarde).
- P6. Een systeemwijziging die ook ingrijpt op ruimtelijke ordening, waarbij de mondiale toeleverings- en afvalketens steeds meer plaatsmaken voor lokale kringlopen op een schaal die zo klein is als kan en zo groot als moet.
  Dit ondersteunen wij volledig.
- P6. Deze tussendoelstelling beperkt zich niet tot materiaalgebruik binnen de eigen regio maar heeft betrekking op onze positie in de hele keten, dat wil zeggen, op onze input en consumptie van materialen en de bijbehorende voetafdruk in de keten.
  Dit is een mooie beleidsdoelstelling, maar zolang in Nederland de externaliteiten als CO_2 in de keten niet worden meegerekend in de CO_2 doelstellingen is dit een lastige doelstellingen. Die notie moet wel gemaakt worden.
- P7. Circulariteit is daarmee gericht op waardebehoud en zo mogelijk waardevermeerdering. Het begrip 'waarde' is breder dan het economisch perspectief. Het toepassen van circulaire principes heeft ingrijpende, positieve effecten op ons milieu. Denk aan het verbeteren van bodemvruchtbaarheid, schone lucht, waterkwaliteit en biodiversiteit. Ook de sociaal-economische impact is betekenisvol, waarbij investering in de circulaire samenleving bijdraagt aan de toekomstbestendigheid van de regionale economie. People, planet, profit worden in samenhang benaderd.
  Eens, echter dit verhoudt zich weer lastig tot de enge definitie van het Rijk en eerder in de beleidsvisie. Waar kies je nu voor?

- Vanaf pagina 8 wordt ingegaan op het beleid van de EU en Nederland, inclusief de producentenverantwoordelijkheid. Een essentieel punt van aandacht is dat in een ketenbenadering de consument nu buiten 'schot' wordt gehouden terwijl het hier vaak misgaat. We kunnen met z'n allen nog zo circulair inkopen en produceren, maar als de consument bij Alibaba en Amazon blijft bestellen heeft het beleid geen enkele invloed.
- Doelen 2.2 Erg goed gekozen en dit gaat verder dan reductie van verbruik van virgin materials. Gaat ook om volhoudbaarheid van onze economie.
- P14. De staat, richting en snelheid van het veranderproces kan verschillen per (deel)domein of productgroep. Tegen deze achtergrond kan het wenselijk zijn (sub)doelen te ontwikkelen voor afzonderlijke thema's, specifieke productgroepen of regio's17. Startend vanuit specifieke productgroepen wordt er dan ook gewerkt aan methodes om de mate van circulariteit te kunnen meten18, en ook de landelijke buyer groups voor circulair inkopen zijn georiënteerd per productgroep19. De Rijksoverheid kiest in haar Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2020-2023 daarom voor het stellen van subdoelen gedifferentieerd per productgroep.
  Dit is herkenbaar voor ons, en geeft ook aan de nationale Rijksdoelstelling niet als realistisch wordt gezien door het bedrijfsleven.
- P15. Zo heeft COVID-19 een, naar alle waarschijnlijkheid langdurige, directe impact op verschillende toeleveringsketens vanuit China, Noord-Italië en Spanje, waardoor bijvoorbeeld de binnenlandse meubelindustrie en de technische installatiebranche in de problemen komen. Klimaatverandering versterkt deze problematiek. Denk bijvoorbeeld aan de lage waterstand van de Rijn, waardoor bulktransport van primaire grondstoffen voor o.a. de bouw onbetrouwbaar wordt.
  Waaruit wordt dit geconcludeerd?
- P15. True cost principes worden benoemd. Dat is ook nodig om de transitie volgens de regels van de markt ook te laten versnellen.
- P17. Eens met de opmerkingen over de R-strategien, behalve dat in dit model Refuse zorgt voor een lock-in effect waarbij de toekomstige regionale economie wel onder druk komt te staan.
- P20. Mooie doelstelling.
- P21. 5 thema's en beleidsdoel zijn concreet en goed. Maar! Dit impliceert dat er verderop in de beleidsvisie ook vergelijkbare doelstellingen op de inkooprol van de provincie worden geformuleerd.
  Kritische noot: juist in de bouwsector is 50% reductie virgin grondstoffen extreem moeilijk omdat vrijkomende materialen uit secundaire en tertiaire stromen nog geen 8% van de bouwopgave beslaan.
- P26. Mooi doel, maar is niet onderscheidend. Op zich niet erg, maar wel goed om te weten.
- P31/P32. Circulair inkopen. 100% in 2030. Dat past ook bij de beleidsdoelstellingen. Zou wel willen toevoegen dat er door overheden en bedrijven in regionale buyer groups worden gewerkt en publiek-privaat deel hier een programma voor wordt ontwikkeld.
- Partnerrollen: een aandachtspunt is de relatieve ondervertegenwoordiging van het bedrijfsleven in Cirkelregio Utrecht en het gezamenlijke opstellen van uitvoeringsprogramma's. Dit zou een standaard procesafspraak moeten zijn in onze beleving.

Met vriendelijke groet,

Christian Lorist
Manager projecten
Programmamanager CIRCLES

VNO-NCW Midden en MKB-Nederland Midden